

Jordbrukets kostnader för produktionsmedel i EU

– skillnader i beskattning m.m.

Jordbrukets kostnader för produktionsmedel i EU

– skillnader i beskattning m.m.

Marknadsenheten
2006-11-22

Referens
Anna Clarin
Anna Lindgren
Börje Karlsson

Förord

Den konkurrenskraft som det svenska jordbruket har i förhållande till jordbruket i olika konkurrentländer beror på många olika faktorer. Sådana faktorer kan grupperas i

- olikheter i offentliga regleringar,
- olikheter i priser på produktionsmedel och på produkter som levereras från jordbruket och
- olikheter i produktiviteten inom jordbrukssektorn.

Denna rapport tar i första hand sikte på skillnader i beskattningen av olika produktionsmedel och i andra hand på skillnader i marknadspriser på produktionsmedel. De slag av produktionsmedel som siktet är inställt emot är sådana där det finns olikheter mellan länder i beskattningen. Utgångspunkten har varit att samla in uppgifter från hela EU-25, men i några fall har det inte varit möjligt att nå riktigt ända fram.

Rapporten bör ses som en uppslagsbok där detaljerad information om de olika produktionsmedlen kan sökas. Tidigare har sådan information som är sammanställd systematiskt saknats.

En slutsats av rapporten är att beskattningen i de olika länderna i EU-25 skiljer sig åt starkt. Detta innebär att det inte är möjligt att ge någon generell slutsats i frågan om jordbruket i Sverige möts av en tyngre eller en lättare beskattning än i andra länder. Dessutom blir utfallet olika beroende på vilka produktionsgrenar som jämförs. Svårigheterna att göra en sådan jämförelse visas tydligt genom ett räkneexempel som redovisas avslutningsvis i rapporten. Sådana räkneexempel måste utgå från mycket exakta förutsättningar. Men läsaren har möjlighet att med ledning av rapporten göra egna sådana exempel.

Harald Svensson

Chefsekonom

Innehåll

1	Sammanfattning	3
2	Inledning	5
2.1	Bakgrund och syfte.....	5
2.2	Omfattning och avgränsning	5
2.3	Metod	7
2.3.1	Valutakurs	8
3	Resultat.....	9
3.1	Diesel.....	9
3.1.1	Priser.....	9
3.1.2	Skatter.....	10
3.1.3	Skattelättnader	11
3.2	Eldningsolja.....	14
3.2.1	Priser.....	14
3.2.2	Skatter.....	16
3.2.3	Skattelättnader	17
3.3	Elektricitet	20
3.3.1	Priser.....	20
3.3.2	Skatter och skattelättnader	21
3.4	Handelsgödsel	25
3.4.1	Priser.....	25
3.4.2	Skatter.....	26
3.5	Bekämpningsmedel	27
3.5.1	Priser.....	27
3.5.2	Skatter.....	28
3.6	Arbetskraft.....	28
3.6.1	Kostnader	28
3.6.2	Skatter.....	30
3.7	Jordbruksfordon	34
3.7.1	Priser.....	34
3.7.2	Skatter.....	35
3.8	Jordbruksmark och byggnader för jordbruksändamål.....	35
3.8.1	Priser.....	35
3.8.2	Skatter och skattelättnader	38

3.9	Investeringsstöd.....	42
3.9.1	Sverige.....	43
3.9.2	Finland.....	43
3.9.3	Danmark	44
3.9.4	Skillnader mellan Sverige, Finland och Danmark	44
4	Slutsatser	45
5	Källförteckning.....	49
5.1	Diesel och eldningsolja	49
5.2	Elektricitet	50
5.3	Handelsgödsel och bekämpningsmedel	51
5.4	Arbetskraft.....	52
5.5	Jordbruksfordon	53
5.6	Jordbruksmark och byggnader för jordbruksändamål.....	53
5.7	Investeringsstöd.....	54

1 Sammanfattning

I den här rapporten jämförs ur jordbrukets perspektiv priser och skatter på diesel, eldningsolja, elektricitet, handelsgödsel, bekämpningsmedel, arbetskraft, jordbruksfordon, jordbruksmark och byggnader för jordbruksändamål inom EU-25. Sverige är utgångspunkt för jämförelserna. Underlag har främst samlats in via hemsidor kopplade till EU-ländernas myndigheter och departement i kombination med kontakter med sakkunniga personer i respektive land.

Sveriges genomsnittliga pris på diesel 2005 låg högre än det genomsnittliga priset i EU-25. Italien och Estland hade högst respektive lägst genomsnittligt pris. Skatten på diesel som jordbrukarna betalar varierar avsevärt mellan medlemsländerna. Ett flertal länder, däribland Sverige, har någon form av skattereducering för diesel som används inom jordbruket. Trots reduceringen har Sverige den femte högsta skattenivån, men sett till den genomsnittliga enhetskostnaden inom EU så ligger Sverige något över medel. Stora jordbruksländer som Polen och Tyskland har högre skatt på diesel än Sverige.

Det genomsnittliga priset på eldningsolja i Sverige 2005 låg under det genomsnittliga priset i EU-25. Liksom för diesel varierar skatten på eldningsolja som jordbrukarna betalar mellan länderna. Största delen av EU:s medlemsländer har inte någon form av skattelättnad för jordbrukarnas användning av eldningsolja. De länder där skattereduktioner finns är Sverige, Danmark, Finland, Grekland, Polen och Tyskland. Sveriges skattenivå är relativt sett låg jämfört med de högsta skattenivåerna inom EU.

Elva länder inom EU har idag ingen skatt alls på elektricitet. Sverige hör till gruppen länder som tar ut skatt. Skattenivån i Sverige är låg jämfört med övriga länder som har skatt på elektricitet. Nederländerna har den högsta skattenivån. Den genomsnittliga prisnivån i Sverige år 2005 var lägre än EU:s genomsnittliga pris på elektricitet.

Handelsgödsel, bekämpningsmedel och jordbruksfordon beskattas inte i flertalet EU-länder. Sverige och Danmark, är de enda länder där skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel tas ut.

Sverige framstår som ett land med en hög arbetskraftskostnad, men uppgifterna i rapporten är inte heltäckande för hela EU och är inte heller jämförbara fullt ut. Sverige har bland de högsta arbetsgivaravgifterna inom EU. Det är endast Slovakien, Estland, Belgien och Tjeckien som har högre avgifter uttryckta i procent av bruttolön än Sverige.

Delar av Sverige har bland de lägsta priserna på jordbruksmark inom EU och Sverige har inte heller någon skatt på jordbruksmark. Tio länder¹ inom EU beskattar jordbruksmark, däribland Danmark, Polen och Tyskland.

En jämförelse av investeringsstöden mellan Sverige, Finland och Danmark görs i rapporten. De svenska jordbrukarna har inte samma möjligheter att söka stöd för investeringar som jordbrukarna i Finland. Förutsättningarna för Finland och övriga EU-länder att lämna investeringsstöd kommer dock att ändras i och med införandet av det nya landsbygdsprogrammet 2007. Utformningen av investeringsstöden i de olika EU-länderna bör studeras närmare eftersom det verkar finnas skillnader i tillämpningen som kan verka konkurrenssnedvridande.

---

¹ Uppgift om eventuell skatt på jordbruksmark saknas för Belgien, Cypern, Frankrike, Malta, Slovakien och Spanien.

Utifrån underlaget i den här rapporten framträder skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel som tydligt avvikande och kostnadshöjande vid jämförelse med övriga EU-länder, undantaget Danmark. Även arbetskraftkostnaden är ett område där Sverige har en hög kostnadsnivå jämfört med flertalet andra EU-länder. För övriga produktionsmedel som omfattas av rapporten hamnar Sverige strax över EU:s genomsnittliga nivå för diesel och under för jordbruksmark, elektricitet och eldningsolja.

2 Inledning

2.1 Bakgrund och syfte

Sedan Sveriges inträde i EU pågår en debatt i Sverige kring de svenska jordbrukarnas konkurrensvillkor gentemot övriga EU-länder. Det har diskuterats i vilken utsträckning Sverige, jämfört med andra länder, har produktionskostnader och beskattning av produktionsmedel som missgynnar det svenska jordbruket relativt andra EU-länders jordbrukare. Ett flertal utredningar och studier med lite olika vinklingar har tidigare gjorts inom området. De har dock ofta begränsats till vissa länder i Sveriges närområde. EU:s utvidgning 2004 och den tydliga utvecklingen att Sverige inklusive jordbruks- och livsmedelsområdet i ökande grad integreras med övriga EU gör att behovet ökar att studera området i ett större EU-perspektiv.

Rapportens huvudsyfte är att kartlägga EU-ländernas skatte- och avgiftsuttag relaterade till viktigare produktionsmedel för jordbrukare i EU:s medlemsländer och samtidigt ge en bild av de pris- och kostnadsnivåer som finns i EU-området enligt det källmaterial som gått att införskaffa. Därmed bör det bli möjligt att bättre kunna bedöma de faktiska förhållanden som råder i varje medlemsland för respektive produktionsmedel. Denna kartläggning kan bidra till att visa hur Sveriges jordbruk kostnadsmässigt ligger till gentemot övriga länder inom EU. Att få fram uppgifter för alla EU-länder har visat sig vara en svår uppgift beroende på språkproblem, villighet att lämna ut underlag etc. och det kan därför på basis av nuvarande underlag vara aktuellt att förnya och fördjupa studien efterhand.

2.2 Omfattning och avgränsning

Rapporten avser att i första hand beskriva skillnader mellan EU:s 25 medlemsländer vad gäller priser, efter beaktande av skatter och eventuella skattelättnader, för ett antal produktionsmedel inom jordbrukssektorn. I första hand är Sverige utgångspunkt för jämförelserna. De produktionsmedel som omfattas av rapporten är följande:

- Diesel
- Eldningsolja
- Elektricitet
- Handelsgödsel
- Bekämpningsmedel
- Arbetskraft
- Jordbruksfordon
- Jordbruksmark och byggnader för jordbruksändamål

Avsikten med rapporten är även att visa på skillnader som finns i utformningen av EU:s investeringsstöd i Sverige jämfört med några länder i EU. Här har ambitionen inte varit att täcka in alla EU:s medlemsländer utan tre länder har valts ut vilka är Sverige, Finland och Danmark. Investeringsstöden som jämförs är hämtade från det gamla landsbygdsprogrammet som ersätts av ett nytt vid årsskiftet. Det kommer därför att bli aktuellt att se på denna del igen när innehållen i nya landsbygdsprogram redovisats av de olika EU-länderna. Investeringsstöden har valts att studera eftersom de ofta kommer i fokus i samband med diskussioner angående vilka EU-stöd som kan vara konkurrensnedvridande. Det kan tänkas att även andra stöd t.ex. startstöd kan ha aktualitet i konkurrensbedömningar, men då i mindre grad i jämförelse med investeringsstöd.

Det är viktigt att påpeka att:

- rapporten omfattar endast jordbrukssektorn och inte grönsaks- och skogssektorerna,
- generellt sett har representativa prisuppgifter varit svårare att samla in än uppgifter om beskattning,
- för vissa avsnitt är representativa prisuppgifter svåra att finna och om prisuppgifter finns är det svårt att veta hur pass jämförbara de är med uppgifter från andra länder,
- för alla områden ska prisuppgifterna främst ses som ett jämförelsemått och en indikation på prisnivån i ett land eftersom olika metoder och definitioner kan ha använts vid insamling och sammanställning av prisuppgifter,
- i vissa fall jämförs uppgifter från olika år i brist på samlad information för de år som är senast tillgängliga för vissa länder,
- några avsnitt som handelsgödsel, bekämpningsmedel, arbetskraft och jordbruksfordon har varit mer problematiska att få kompletta uppgifter för, framför allt när det gäller priser,
- rapporten kan ligga som underlag till fortsatt och djupare analys av särskilt viktiga produktionsmedel och fortsatta uppföljningar av hur området utvecklas över tiden,
- rapporten avser inte att beskriva eller analysera vilka orsaker, motiv, budgetbeslut osv. som lett fram till ländernas olika skattesatser m.m.

För att ge en uppfattning om hur de i rapporten analyserade produktionskostnaderna förhåller sig till jordbrukets totala kostnadsstruktur redovisas i tabell 1 uppgifter om kostnadssidan i den s.k. EAA-kalkylen, som är en sektorskalkyl för jordbruket. De poster som berörs i denna rapport är markerade med kryss.

Tabell 1. Jordbrukssektorns kostnader för insatsvaror och tjänster 2005 i baspriser, milj kr

Insatsvaror och tjänster	Milj kr	%- andel	Rapporten berör följande områden
Utsäde	1 560	4,0	
Energi			
- elektricitet	1 117	2,9	X
- andra bränslen och drivmedel	2 267	5,8	X
Handelsgödsel	2 256	5,8	X
Växtskyddsmedel	692	1,8	X
Veterinärkostnader	323	0,83	
Djurfoder	4 147	10,6	
Underhåll av maskiner och utrustning	2 302	5,9	
Underhåll av byggnader	748	1,92	
Jordbrukstjänster	2 169	5,5	
Andra varor och tjänster (t.ex. redovisningstjänster, företagsförsäkringar och emballage)	7 144	18,3	X
Kapitalförslitning	7 102	18,2	
Löner och kollektiva avgifter	3 066	7,9	X
Arrende- och hyreskostnader	2 045	5,2	X
Nettoräntekostnader	2 095	5,4	
Totalt	39 033		

Källa: Sveriges Officiella Statistik, statistiska meddelanden, JO 45 SM 0602

Totalt berör rapporten direkt eller indirekt 47,7 % av kostnadssidan.

2.3 Metod

För att genomföra den här kartläggningen av priser och skatter i EU:s medlemsländer har information inhämtats från respektive land. Uppgifter har gått att finna på ländernas hemsidor motsvarande det svenska Skatteverket, Jordbruksdepartementet, Finansdepartementet, Statistiska centralbyrån etc. I många fall har det emellertid inte varit möjligt att få fram kompletta uppgifter utan att kontakta personer insatta i frågorna i respektive land. En stor del av uppgifterna i den här rapporten har följaktligen samlats in via e-postkontakter med sakkunniga personer vid olika myndigheter och departement. Trots att alla länder har kontaktats via flera olika instanser har i några fall svar uteblivit. Uppgifter har då om möjligt inhämtats på annat sätt och inte konfirmerats med någon kontaktperson. Statistikkällor som Eurostat och FAO m.fl. har inte visat sig användbara i vissa avsnitt på grund av brister i täckningen av aktuella år osv.

2.3.1 Valutakurs

För att få jämförbara pris- och skattenivåer anges alla uppgifter i rapporten i euro. De omräkningskurser som används finns angivna nedan.

I avsnitten om diesel och eldningsolja används priser som finns sammanställda av EU-kommissionen i Oil Bulletin och som redan är angivna i euro för samtliga länder. De generella skattenivåerna är i de allra flesta fall hämtade från Excise Duty Tables som sammanställs av EU-kommissionen. Även här finns dessa angivna i euro för samtliga EU-länder. De fall där egna valutaomräkningar har gjorts är när det finns speciella bestämmelser för jordbrukare i de länder där den nationella valutan inte är euro. För att få jämförbarhet har beräkningar gjorts med den valutakurs som används i Excise Duty Tables. Valutakursen är från den 3 oktober 2005 och har fastställts i Rådets Direktiv 2003/96/EG. I övriga avsnitt har valutakursen från den 2 januari 2006 använts enligt tabell 2 nedan.

Tabell 2. Eurons valutakurs i förhållande till nationella valutan den 2 januari 2006 i länder utanför eurozonen

Land	Valutakurs euro
Cypern (CYP)	0,5735
Tjeckien (CZK)	29,03
Danmark (DKK)	7,4601
Estland (EEK)	15,6466
Storbritannien (GBP)	0,6865
Ungern (HUF)	252,69
Litauen (LTL)	3,4528
Lettland (LVL)	0,6962
Malta (MTL)	0,4293
Polen (PLN)	3,8665
Sverige (SEK)	9,3977
Slovenien (SIT)	239,5
Slovakien (SKK)	37,865
Österrike (CHF)	1,5536

Källa: European Central Bank

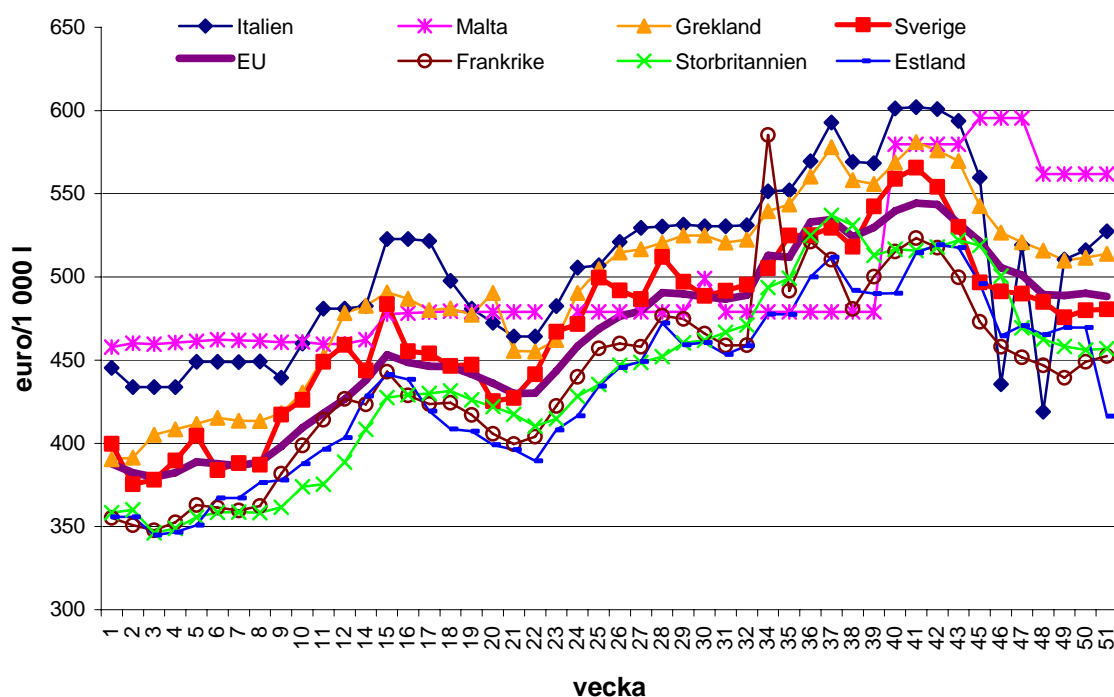
3 Resultat

3.1 Diesel

3.1.1 Priser

Samtliga medlemsländer är skyldiga att veckovis rapportera överensstämmande priser på diesel till EU-kommissionen enligt Rådets beslut 1999/280/EG och kommissionens beslut 1999/566/EC. Prisrapporteringen enligt ovan nämnda beslut specificeras inte närmare än att medlemsländerna ska rapportera in priset för ett antal oljeprodukter däribland diesel och eldningsolja för privatkonsumtion. Därför kan vissa skillnader i dieselkvalitet förekomma mellan de olika länderna.

Priserna på diesel varierar över året och mellan EU:s medlemsländer. Figur 1 beskriver priserna per vecka på diesel exklusive moms under 2005 för sju EU-länder och EU-25. Italien, Malta och Grekland är de tre länder som överlag hade de högsta priserna år 2005. De lägsta priserna gick däremot att finna i Frankrike, Storbritannien och Estland. Det kan konstateras att dieselpriiset i Sverige oftast var högre än det genomsnittliga priset i EU.

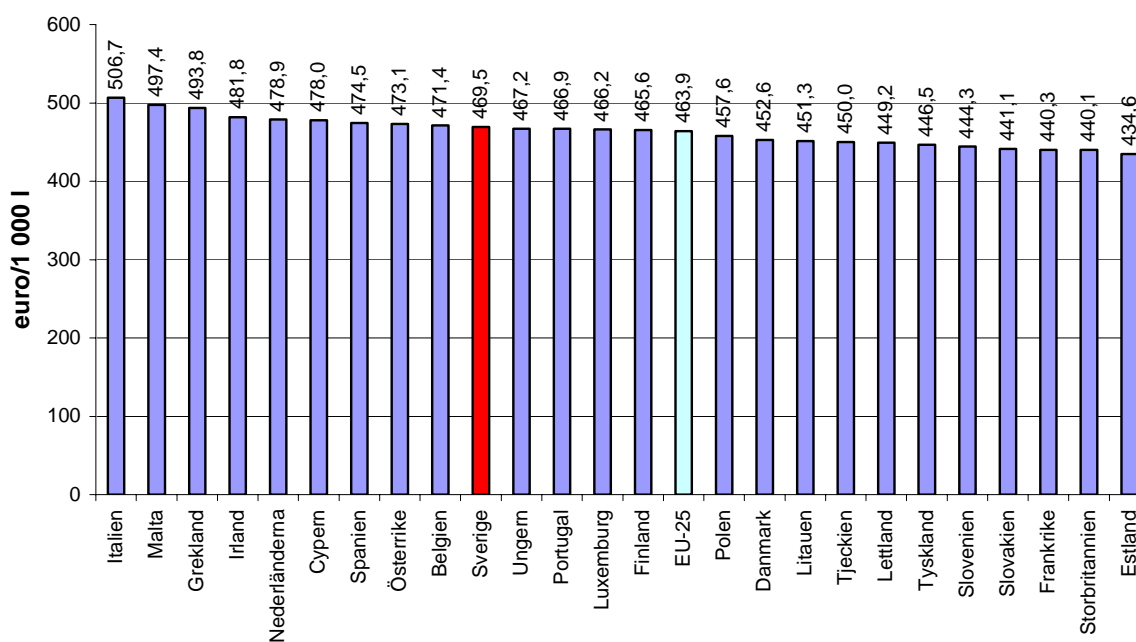

Figur 1. Genomsnittspriser på diesel exklusive moms per vecka under 2005 för sju EU-länder och EU-25^{a)}, euro/1 000 liter

a) Priserna avser pris vid tankstation.

Källa: Oil Bulletin – EU Kommissionen

Respektive EU-lands genomsnittspriser år 2005 beskrivs i figur 2. Överlag visar figuren att de högsta dieselprierna går att finna i de västeuropeiska medlemsländerna och de lägsta i de central- och östeuropeiska medlemsländerna. Det finns dock undantag, exempelvis är Storbritannien, Frankrike och Tyskland bland de länder som har lägst genomsnittligt pris inom EU. Figuren visar att skillnaden mellan Italien och Estland som har högst respektive lägst genomsnittspris på diesel inom EU är 15 %. Sverige har 7,3 % lägre pris på diesel i jämförelse med Italien och 7,4 % högre pris än Estland.

Figur 2. Genomsnittspriser på diesel exklusive moms år 2005 för EU:s medlemsländer och EU-25^{a)}, euro/1 000 liter

a) Priserna avser pris vid tankstation.

Källa: Oil Bulletin – EU Kommissionen

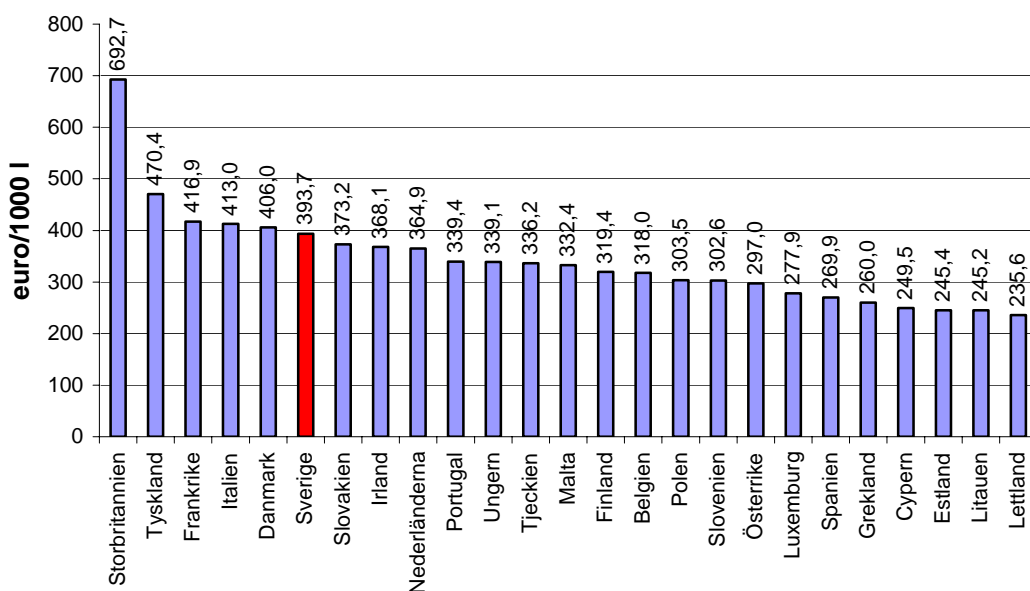
3.1.2 Skatter

Skattnivåerna på diesel som gäller för privatkonsumenter inom EU skiljer sig märkbart åt (se figur 3). I Storbritannien är skattnivån på diesel betydligt högre än i övriga EU-länder med en skattesats på 692,7 euro/1 000 liter, vilket är 43 % högre än i Sverige. I jämförelse så har Lettland den lägsta skattnivån med 235,6 euro/1 000 liter. Det är 40 % lägre än i Sverige. Sverige har den sjätte högsta skatten på diesel i EU. Inom ett spann på 3 - 16 % högre skatt än Sverige finns Tyskland, Frankrike, Italien och Danmark och länder som har lägre skatt i intervallet 5 – 19 % är Slovakien, Irland, Nederländerna, Portugal, Ungern, Tjeckien, Malta, Finland och Belgien.

EU eftersträvar en harmonisering av skatten på diesel och enligt Rådets direktiv 2003/96/EG motverkar stora skillnader mellan medlemsländernas energiskattenivåer en väl fungerande inre marknad. Därför har minimiskattenivåer fastställts för energiprodukter och elektricitet. Den generella minimiskattenivån är för närvarande 302 euro/1 000 liter för diesel och kommer till år 2010 att höjas till 330 euro/1 000 liter². Ett flertal medlemsländer har emellertid undantag från minimiskattenivåerna. Länder som räknas till EU-15, som Österrike, Luxemburg, Spanien och Grekland når inte upp till EU:s minimiskattenivåer eftersom de har fått särskilda undantag från direktivet³.

EU:s tio senaste medlemsländer har fått tid att anpassa sig till EU:s direktiv för att omstrukturera sina skattesystem. Estland, Litauen och Lettland som har lägst skattenivåer på diesel ska anpassa sig till EU:s minimiskattenivåer. Estland kommer till år 2010 och Lettland till år 2013 ha höjt sin skattenivå till 330 euro/1 000 l. Litauen ska till år 2011 ha höjt sin skattenivå till 302 euro/1 000 l. Därmed kommer skatteskillnaderna för privatkonsumenter av diesel på sikt att utjämnas alltmer inom EU.

Figur 3. Generell skatt på diesel i EU:s medlemsländer^{a)}, euro/1 000 liter

a) Skattenivåerna är beräknade på diesel med en temperatur av 15 °C.

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

3.1.3 Skattelättnader

I enlighet med vad som diskuteras ovan så har EU fastställt generella minimiskattenivåer för energiprodukter. För de energiprodukter som används inom jordbruket så finns det även en speciell minimiskattenivå som uppgår till 21 euro/1 000 liter⁴.

² Rådets Direktiv 2003/96/EG.

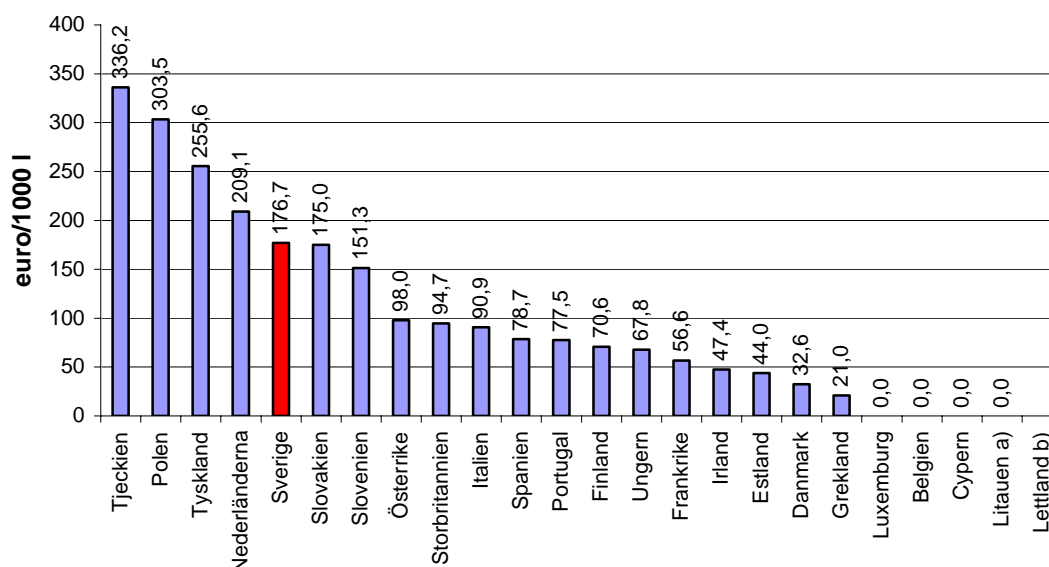
³ Rådets Direktiv 2003/96/EG.

⁴ Rådets Direktiv 2003/96/EG.

I de olika medlemsländerna varierar skattereduceringen för jordbrukare. Vanligt förekommande är att eldningsolja med en lägre skattesats får användas som drivmedel i jordbruksmaskiner. I några länder återbetalas skatten på diesel med ett visst belopp och i andra återbetalas ingen del av skatten på den diesel som används inom jordbruket (se tabell 3).

I figur 4 visas de faktiska skattenivåer som jordbrukarna betalar efter eventuella skattelättnader. Dessa varierar från 336 euro/1 000 l som högst till 0 euro/1 000 l som lägst. Tjeckien och Polen är de två länder där jordbrukarna betalar högst skatt på diesel. I dessa två länder finns inget återbetalningssystem eller skattelättnader överhuvudtaget. I Luxemburg, Belgien och Cypern är däremot jordbrukare helt befriade från skatt på diesel. Storbritannien som har en hög generell skatt på diesel hamnar på en mycket lägre nivå när jordbrukarnas skattelättnader tas i beaktande.

I Sverige återbetalas CO₂-skatten och därmed hamnar Sverige i en mellangrupp bland EU-länderna när det gäller skattenivån på diesel. Detta eftersom flertalet medlemsländer har ett system där lågbeskattad eldningsolja får användas som drivmedel inom jordbruket. Trots att Sverige rangordnas som det land med den femte högsta skatten på diesel inom jordbruket är skattenivån dubbelt så hög i Tjeckien. Sveriges skattenivå är även betydligt lägre än i Polen och Tyskland. Jämfört med Danmark är dock skattesatsen i Sverige fem gånger så hög.

Figur 4. Skattesats för den typ av olja som används som drivmedel inom jordbruket i varje medlemsland^{c)}, euro/1 000 l

a) Det finns skatt på vissa kvantiteter använd diesel inom några produktområden, men vanligast är att diesel inom jordbruket är befriad från skatt. Se även tabell 3.

b) I Lettland är skattesatsen på diesel reducerad för jordbrukare. Det kan dock inte visas i denna figur eftersom jordbrukare får återbetalning av skatten på 100 l diesel för varje hektar utnyttjad jordbruksmark. Se tabell 3.

c) Skattenivåerna är beräknade på diesel med en temperatur av 15 °C.

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

De olika skattelättnaderna för jordbruket i respektive EU-land finns beskrivna i tabell 3.

Tabell 3. Skattelättnader för den typ av olja som används som drivmedel inom jordbruket för respektive medlemsland^{a)}

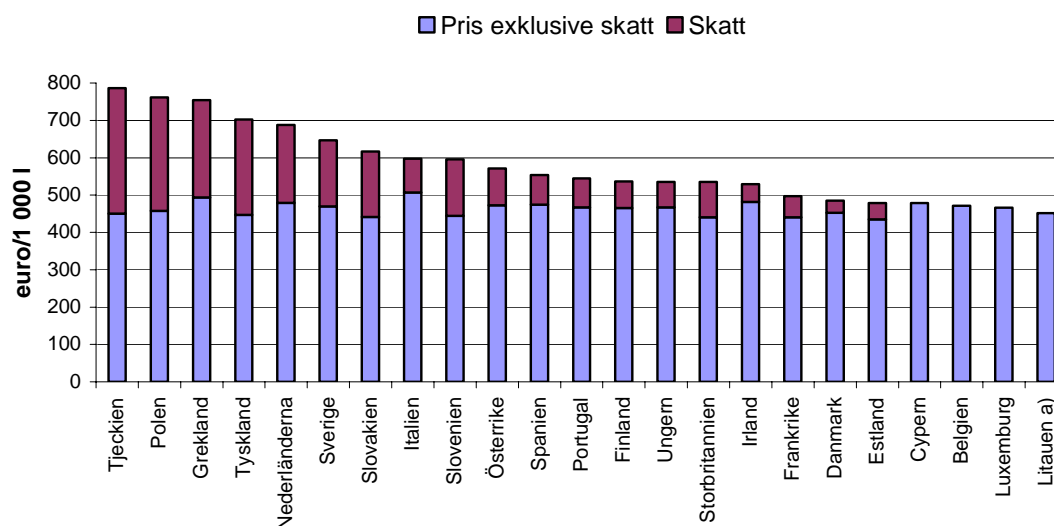
Land	Skattelättnad
Belgien	Diesel som används inom jordbruket är befriad från skatt.
Cypern	Diesel som används inom jordbruket är befriad från skatt.
Danmark	Energiskatten på diesel återbetalas med 100 %. CO ₂ -skatten återbetalas inte.
Estland	Diesel som används inom jordbruket har en reducerad nivå som uppgår till 44 euro/1 000 l.
Finland	Eldningsolja får användas i jordbruksmaskiner.
Frankrike	Eldningsolja får användas i jordbruksmaskiner.
Grekland	Diesel som används inom jordbruket har en reducerad nivå som uppgår till 21 euro/1 000 liter.
Irland	Eldningsolja får användas i jordbruksmaskiner.
Italien	Skattesatsen för diesel inom jordbruket är 90,86 euro/1000 liter.
Lettland	Jordbrukare får årligen återbetalning av skatten för 100 l diesel för varje hektar utnyttjad jordbruksmark.
Litauen	Det finns skatt på vissa kvantiteter använd diesel inom några produktområden, men vanligaste är att diesel inom jordbruket är befriad från skatt.
Luxemburg	Diesel som används inom jordbruk är befriad från skatt.
Nederländerna	Eldningsolja får användas i jordbruksmaskiner.
Polen	Det finns ingen skattelättnad för jordbrukare som använder diesel. Eldningsolja får inte användas i jordbruksmaskiner.
Portugal	Sedan 1 januari 2003 så har jordbruksdiesel en egen skattesats med 77,51 euro/1000 l.
Slovakien	Eldningsolja får användas i jordbruksmaskiner.
Slovenien	50 % av skatten återbetalas.
Spanien	Diesel som används inom jordbruket har en reducerad nivå som uppgår till 78,71 euro/1 000 l.
Storbritannien	Eldningsolja får användas i jordbruksmaskiner.
Sverige	77 % av CO ₂ -skatten återbetalas, jordbrukaren får tillbaka den del av den sammanlagda ersättningen som överstiger 107 euro/år. Ingen del av energiskatten återbetalas.
Tjeckien	Ingen del av skatten återbetalas.
Tyskland	Skatten på diesel återbetalas med 214,80 euro/1 000 l.
Ungern	80 % av skatten på diesel återbetalas.
Österrike	Det finns två alternativ; eldningsolja får användas inom jordbruket eller så återbetalas förbrukningen av diesel med mellanskillnaden mellan den generella skattesatsen och satsen för eldningsolja.

a) Uppgift saknas för Malta

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

Den totala kostnaden för diesel per 1 000 l exklusive moms i jordbruket framgår av figur 5. Priset som har använts är genomsnittspris för år 2005 och skattesatsen är den för den typ av olja som används som drivmedel inom jordbruket. Här framgår att det är skatten som bidrar till de största skillnaderna i kostnaderna för diesel mellan EU:s medlemsländer.

Tjeckien, Polen, Tyskland och Nederländerna som har de högsta skatterna på diesel är också de länder som har högst enhetskostnad för diesel. Jämfört med övriga medlemsländer hamnar Sverige i övre delen av mitten. Genomsnittsvärdet av enhetskostnaden i EU ligger på ungefär 578 euro/1 000 l och visar på att Sverige med en enhetskostnad på 646 euro/1 000 l har en något högre kostnadsnivå än jämfört med ett enkelt medelvärde för EU-länderna. Högst ligger Tjeckien på en nivå 22 % över Sverige. Lägst är enhetskostnaden i Litauen som ligger 30 % under Sverige. Inom ett spann på upptill 10 % lägre enhetskostnad än Sverige ligger Slovakien, Italien och Slovenien. Utökas spannet till att omfatta upptill 20 % lägre enhetskostnad inkluderas även Österrike, Spanien, Portugal, Finland, Ungern, Storbritannien och Irland. Inom ett spann på upptill 10 % högre enhetskostnad än Sverige hamnar Tyskland och Nederländerna och om spannet utökas upptill 20 % inkluderas även Grekland och Polen.

Figur 5. Enhetskostnad exklusive moms, vilket inkluderar genomsnittspris år 2005 och skatt på den typ av olja som används som drivmedel inom jordbruket i varje medlemsland i EU^{b)}, euro/1 000 l

a) Det finns skatt på vissa kvantiteter använd diesel inom några produktområden, men vanligast är att diesel inom jordbruket är befriad från skatt. Se tabell 3.

b) För Malta saknas uppgifter om en eventuell skattereducering för jordbrukare och för Lettland är det inte möjligt att visa en eventuell reducering i figuren. Se tabell 3.

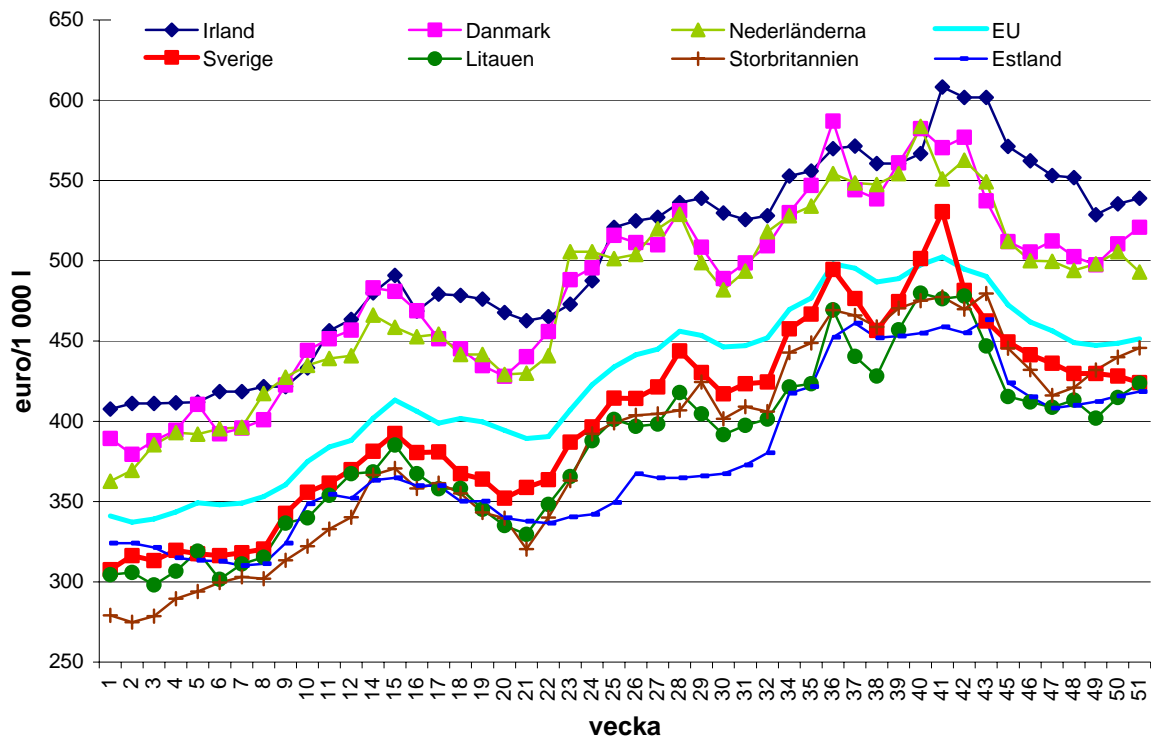
Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

3.2 Eldningsolja

3.2.1 Priser

Samtliga medlemsländer är skyldiga att veckovis rapportera överensstämmande priser på eldningsolja enligt Rådets beslut 1999/280/EG och EU-kommissionens beslut 1999/566/EC. Prisrapporteringen specificeras enligt beslutet ovan inte närmare än att medlemsländerna ska rapportera in priset för ett antal oljeprodukter däribland diesel och eldningsolja för privatkonsumtion. Därför kan vissa skillnader i kvalitet förekomma i de olika länderna.

Figur 6 visar priserna på eldningsolja för privata förbrukare per vecka, exklusive moms, under 2005. Figuren beskriver prisutvecklingen under året för de tre länder i EU som hade högst respektive lägst genomsnittligt pris 2005 och även för EU-25. Liksom för diesel (se figur 1) varierar priset över året. Prisskillnaderna för eldningsolja är emellertid större mellan länderna med det högsta respektive lägsta priset i jämförelse med diesel.

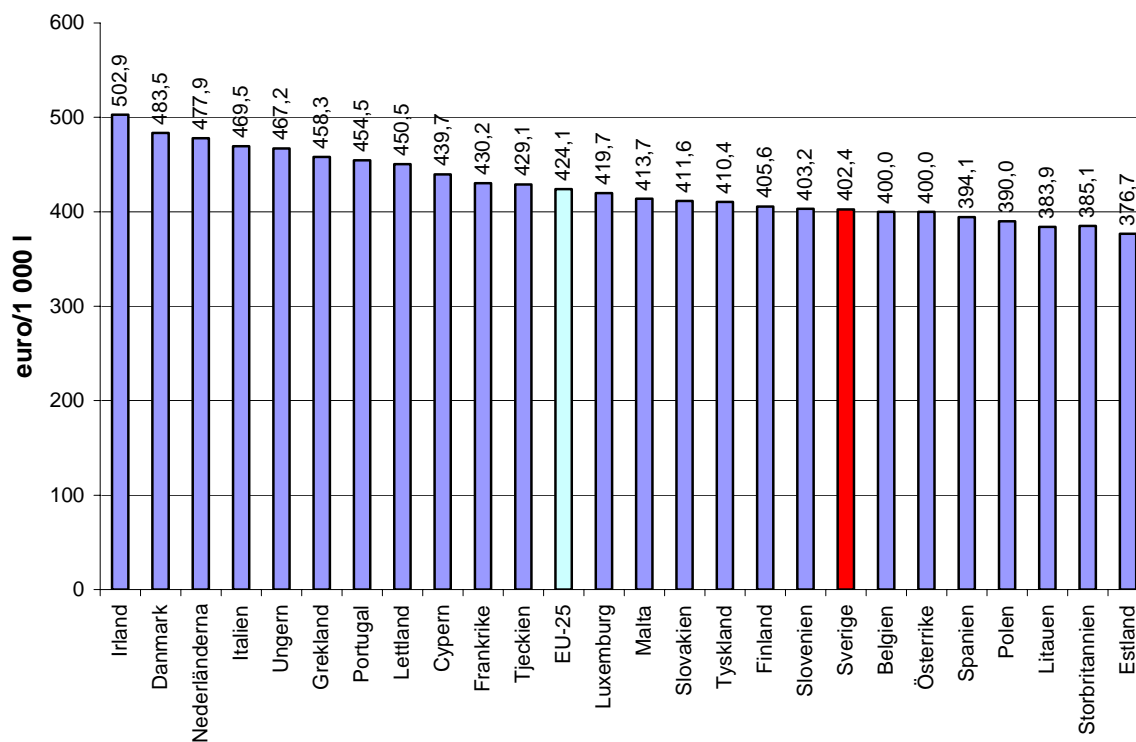

Figur 6. Genomsnittspriser på eldningsolja exklusive moms per vecka under 2005 för sju EU-länder och EU-25^{a)}, euro/1 000 liter

a) Priserna avser konsumentpris vid leveranser av 2 000 till 5 000 liter.

Källa: Oil Bulletin – EU Kommissionen

Sveriges prisnivå på eldningsolja 2005 låg överlag lägre än EU:s genomsnittliga pris och figur 7 visar att hela 17 länder hade högre genomsnittligt pris på eldningsolja än Sverige. De tre EU-länder som hade högst genomsnittligt pris på eldningsolja var Irland, Danmark och Nederländerna. Litauen, Storbritannien och Estland var de tre länderna med lägst prisnivå. Irland hade 2005 ett genomsnittspris som var 100 euro högre per 1 000 l än i Sverige, vilket motsvarar ett 20 % högre pris. Estland å andra sidan hade ett genomsnittspris som var ungefär 6 % lägre än i Sverige, vilket innebar att priset var ungefär 26 euro lägre per 1 000 l.

Figur 7. Genomsnittspris exklusive moms år 2005 på eldningsolja för EU:s medlemsländer och EU-25^{a)}, euro/1 000 liter

a) Priserna avser konsumentpris vid leveranser av 2 000 till 5 000 liter.

Källa: Oil Bulletin – EU Kommissionen

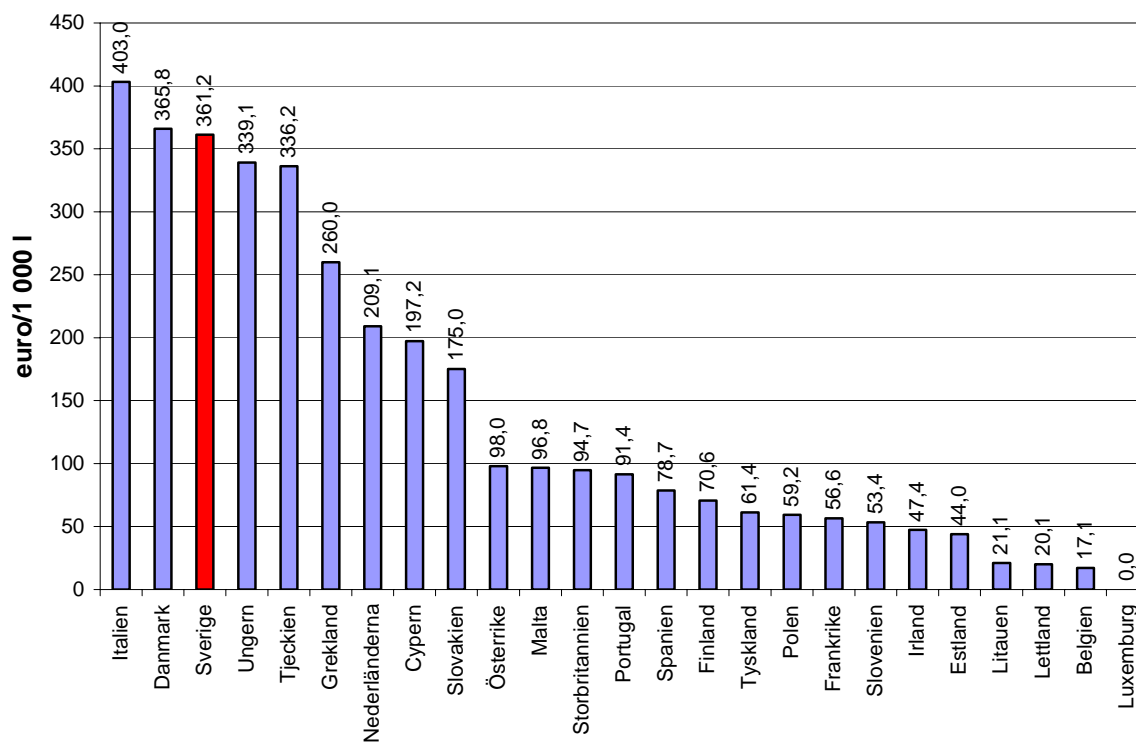
3.2.2 Skatter

EU eftersträvar en harmonisering av skatten på eldningsolja och enligt Rådets direktiv 2003/96/EG motverkar stora skillnader mellan medlemsländernas energiskattenivåer en väl fungerande inre marknad. Därför har minimiskattenivåer fastställts för energiprodukter och elektricitet. Minimiskattenivån är för närvarande 21 euro/1 000 liter för eldningsolja⁵. Belgien och Luxemburg ligger under minimiskattenivåerna eftersom de har fått särskilda undantag från direktivet⁶.

Figur 8 visar att Sverige har en hög generell skattenivå på eldningsolja, endast Irland och Danmark har högre skattesatser. De tre baltiska staterna samt Belgien har de lägsta generella skattenivåerna. Luxemburg är det enda land inom EU som inte har någon skatt alls på eldningsolja. Spännvidden mellan skattesatserna i de olika medlemsländerna är stor och varierar från som lägst 0 euro/1 000 l för Luxemburg till som högst 403 euro/1 000 l för Italien.

⁵ Rådets Direktiv 2003/96/EG.

⁶ Rådets Direktiv 2003/96/EG.

Figur 8. Generell skatt på eldningsolja i EU:s medlemsländer ^{a)}, euro/1 000 liter

a) Skattenivåerna är beräknade på eldningsolja med en temperatur av 15 °C.

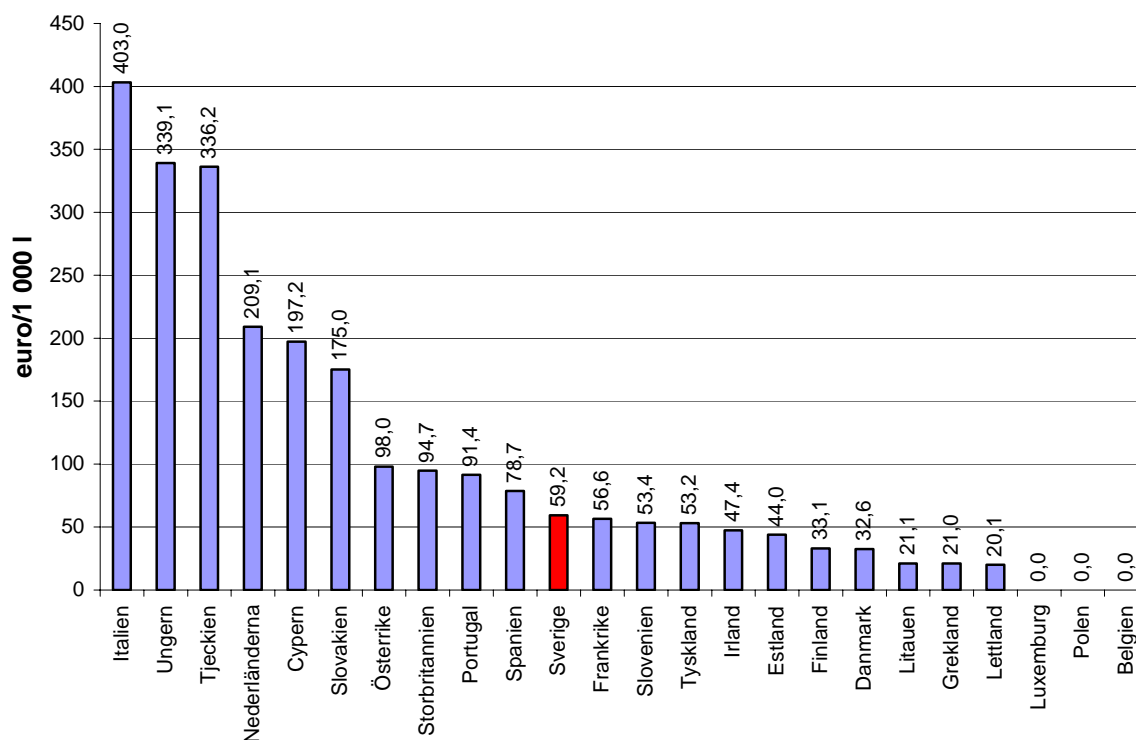
Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

3.2.3 Skattelättnader

Största delen av EU:s medlemsländer har ingen skattereducering eller någon återbetalning för jordbrukare vad gäller skatten på eldningsolja. De länder som har någon form av skattelättnad är Danmark, Finland, Grekland, Polen, Sverige och Tyskland (se tabell 4). Det är inte klarlagt huruvida det på Malta finns någon form av skattelättnad inom jordbruket.

I figur 9 är länderna rangordnade efter hur stor skattesatsen på eldningsolja är för jordbrukare inom EU. Sverige hamnar någonstans i mitten med ungefär samma skattesats som Frankrike, Slovenien och Tyskland. Tyskland har, liksom Sverige, ett återbetalningssystem för eldningsolja som används inom jordbruket. Däremot för Frankrikes och Sloveniens del återbetalas ingen del av skatten. Trots Sveriges återbetalningssystem hamnar Frankrike och Slovenien på en lite lägre skattenivå, eftersom den generella skattenivån på eldningsolja i dessa länder är bland de lägsta i EU. Ett flertal länder har betydligt högre skatter än Sverige. Ett genomsnittsvärde på skattesatserna inom EU är 103 euro/1 000 l och Sverige som har en skattesats på 59,2 euro/1 000 l hamnar därmed klart lägre. Jordbrukare i våra grannländer Finland och Danmark betalar lite mer än hälften av Sveriges skatt på eldningsolja.

Italien har den högsta skatten på eldningsolja i EU, där ingen del av skatten återbetalas till jordbrukaren. Även Ungern, Tjeckien och i viss mån Nederländerna har av samma anledning avsevärt mycket högre skattenivåer för jordbrukare än övriga EU-länder. Polen, Belgien och Luxemburg är de enda EU-länder där jordbrukare inte betalar någon skatt överhuvudtaget på eldningsolja. Skattenivåerna mellan diesel och eldningsolja i Polen skiljer sig mycket åt storleksmässigt där skattenivån är 303,5 euro/1 000 l för diesel och 0 euro/1 000 l för eldningsolja. Enligt kontakter med Finansministeriet i Polen får lågbeskattad eldningsolja inte användas som drivmedel i jordbruksmaskiner.

Figur 9. Skattesats för eldningsolja som används till uppvärmning inom jordbruket i varje medlemsland^{a)}, euro/1 000 l

a) Skattenivåerna är beräknade på eldningsolja med en temperatur av 15 °C. Se tabell 4 för eventuell skattelättnad i respektive land.

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

I tabell 4 beskrivs de olika systemen för skattelättnader i respektive EU-land.

Tabell 4. Skattelättnader för eldningsolja inom jordbruket för respektive medlemsland^{a)}

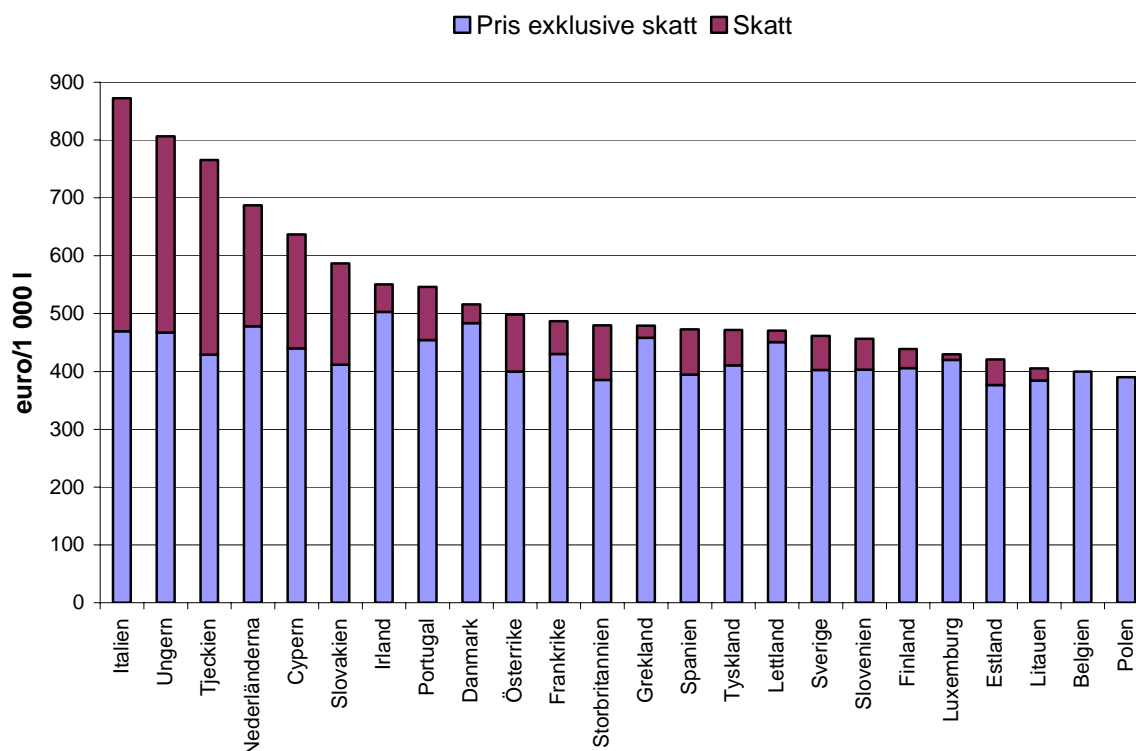
Land	Skattelättnad
Belgien	Eldningsolja som används inom jordbruk är befriad från skatt.
Cypern	Ingen del av skatten återbetalas.
Danmark	Energiskatten återbetalas med 100 %. CO ₂ -skatten återbetalas inte.
Estland	Ingen del av skatten återbetalas.
Finland	Skatten återbetalas med 37,5 euro/1 000 l för lätt brännolja.
Frankrike	Ingen del av skatten återbetalas.
Grekland	Eldningsoljan har en reducerad skattesats, vilken är 21 euro/1 000 liter.
Irland	Ingen del av skatten återbetalas.
Italien	Ingen del av skatten återbetalas.
Lettland	Ingen del av skatten återbetalas.
Litauen	Ingen del av skatten återbetalas.
Luxemburg	Eldningsolja beskattas inte, det finns endast en ”monitoring charge” på 10 euro/1 000 liter.
Nederländerna	Ingen del av skatten återbetalas.
Polen	Eldningsolja som används inom jordbruk är befriad från skatt.
Portugal	Ingen del av skatten återbetalas.
Slovakien	Ingen del av skatten återbetalas.
Slovenien	Ingen del av skatten återbetalas.
Spanien	Ingen del av skatten återbetalas.
Storbritannien	Ingen del av skatten återbetalas.
Sverige	CO ₂ -skatten återbetalas med 79 %, dessutom återbetalas energiskatten med 100 % av den del som överstiger 107 euro/år.
Tjeckien	Ingen del av skatten återbetalas.
Tyskland	Skatten återbetalas med 8,18 euro/1 000 liter för olja som används till uppvärmning om skatten uppgår till 511 euro/år.
Ungern	Ingen del av skatten återbetalas.
Österrike	Ingen del av skatten återbetalas.

a) Uppgift saknas för Malta.

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

För att få en uppfattning om det totala kostnadsläget för eldningsolja inom jordbruket visar figur 10 den skattesats som betalas tillsammans med genomsnittspriset för 2005. Liksom för diesel framgår här att det är skatten som bidrar till de största skillnaderna i enhetskostnaderna mellan EU:s medlemsländer. Italien, Ungern, Tjeckien och Nederländerna som har de högsta skatterna på eldningsolja är också de länder som har högst enhetskostnad. För Irlands och Danmarks del så bidrar priset i det här fallet till en hög enhetskostnad trots en låg skattesats.

Sverige hamnar relativt långt ner i enhetskostnad för eldningsolja och ligger närmast på samma kostnadsnivå som Lettland och Slovenien. Sammantaget har ett flertal länder både högre pris- och skattenivå än Sverige. Sverige har en enhetskostnad på 461 euro/1 000 l, vilket är lägre än den genomsnittliga enhetskostnaden i EU som är 530 euro/1 000 l. Enligt figur 10 skiljer det ungefär 410 euro/1 000 liter mellan Italien och Sverige i kostnadsnivå för eldningsolja, vilket motsvarar 47 % högre nivå i Italien. Skillnaden från Sverige ner till Polen som har den lägsta enhetskostnaden är ungefär 70 euro/1 000 liter. Det är 16 % lägre än i Sverige.

Figur 10. Enhetskostnad exklusive moms, vilken inkluderar genomsnittspris år 2005 och skatt på eldningsolja som används inom jordbruket i varje medlemsland i EU^{a)}, euro/1 000 l

a) För Malta saknas uppgifter om en eventuell skattereducering för jordbrukare.

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

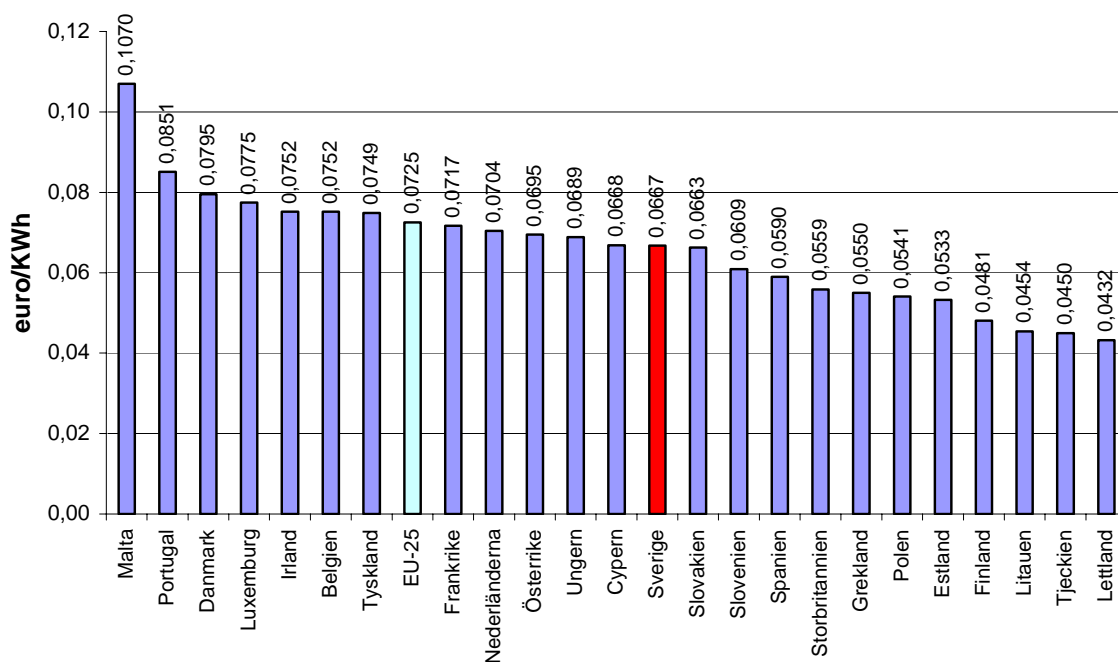
3.3 Elektricitet

3.3.1 Priser

Figur 11 visar det genomsnittliga priset på elektricitet exklusive moms för privatkonsumenter år 2005 för EU:s medlemsländer samt även genomsnittspriset i EU-25. Priserna anges halvårsvis i Eurostat och de priser som används i detta avsnitt är ett medelvärde av dessa två prisuppgifter. Italien inkluderas dock inte i detta medelpris, eftersom inga prisuppgifter finns att tillgå. Priset på elektricitet varierar givetvis under året men genomsnittspriset ger en indikation på hur priset varierar mellan de olika medlemsländerna. Priserna på elektricitet avser hushållskonsumtion vid en årlig konsumtion på 20 000 kWh (natt 15 000 kWh).

Malta är det EU-land där elpriset var högst 2005 med ett pris på 0,1070 euro/kWh, vilket är 38 % högre än priset i Sverige. Portugal kommer därefter med ett elpris på 0,0851 euro/kWh. Lägsta genomsnittspriser gick däremot att finna i Lettland och Tjeckien med elpriser på 0,0432 euro/kWh respektive 0,045 euro/kWh. Mellan Malta och Lettland är det sålunda en differens i elpriset med 0,0638 euro/kWh. Elpriset i Lettland var 35 % lägre än i Sverige.

Det kan konstateras att elpriset i Sverige, angivet till 0,0667 euro/kWh, är ungefär 8 % lägre än det genomsnittliga priset i EU. Bortsett från Malta, Cypern och Ungern ligger de nya medlemsländernas genomsnittliga prisnivåer på elektricitet lägre än i Sverige. Övriga länder med lägre prisnivåer är Spanien, Storbritannien, Grekland och Finland.

Figur 11. Genomsnittspris exklusive moms år 2005 på elektricitet för EU:s medlemsländer och EU-25 ^{a)}, euro/kWh

a) Prisuppgifter saknas för Italien.

Källa: Eurostat – EU Kommissionen

3.3.2 Skatter och skattelättnader

Liksom för diesel och eldningsolja så eftersträvar EU en harmonisering av skatten på elektricitet. Därför har minimiskattenivåer fastställts för elektricitet. Minimiskattenivån är för närvarande enligt direktiv⁷ 1 euro/MWh för icke-yrkesmässig användning dvs. 0,001 euro/kWh.

⁷ Rådets Direktiv 2003/96/EG.

Många medlemsländer tillämpar ingen skatt på elektricitet utan innehar tillfälliga undantag från att tillämpa minimiskattenivåerna. Detta för att de ska få tid på sig att anpassa sig till gemenskapens minimiskattenivåer eftersom ett införande av dessa skulle kunna vålla berörda medlemsländer betydande ekonomiska och sociala svårigheter⁸. En majoritet av de länder som ännu inte tillämpar skatt på elektricitet är de nya medlemsländerna, med undantag av Malta och Polen. Grekland, Irland, Portugal samt Frankrike når inte heller upp till EU:s minimiskattenivåer eftersom de har fått särskilda undantag från direktivet⁹

14 medlemsländer har skatt på elektricitet. Skattens storlek samt hur skatten beräknas varierar mellan medlemsländerna vilket medför att skattenivåerna är svåra att jämföra. Tabell 5 beskriver den generella skattesatsen för EU:s medlemsländer samt eventuella skattelättnader för den elektricitet som används inom jordbruket.

Det bör noteras att vissa medlemsländer har en punktskatt på elektricitet medan elektriciteten i andra länder är föremål för andra typer skatter. Storbritannien är exempelvis ett land som inte har någon punktskatt, men elektriciteten beskattas däremot genom en miljöskatt. En möjlighet är att de länder som ännu inte har någon punktskatt kan ha någon annan typ av skatt på elektricitet, som kan ha förbisetts i rapporten.

Tabell 5. Generella skatter och skattelättnader för elektricitet inom jordbruket för respektive medlemsland i EU

Land	Generella skattesatser	Skattelättnader inom jordbruket
Belgien	0,0019088 euro/kWh	El som används inom jordbruket beskattas inte.
Cypern	Undantag till och med 1 januari 2010.	-
Danmark	Den generella skattesatsen är 0,08054 euro/kWh.	Energiskatten återbetalas med 100 %. Endast CO ₂ -skatten betalas vilken uppgår till 0,012081 euro/kWh.
Estland	Undantag till och med 1 januari 2010.	-
Finland	Den generella skattesatsen är 0,00743 euro/kWh	Skatten på elektricitet återbetalas med 0,0023 euro/kWh och uppgår därmed till 0,00513 euro/kWh. För 2005 återbetalas endast 81 % av skatteårets återbäringsbara energimängd. Skatten återbetalas inte om återbäringen blir mindre än 50 euro.
Frankrike	Det finns en lokal och en departemental skatt på elektricitet. Den lokala skatten ligger mellan 0-8 % och den departementala mellan 0-4 %. Skatten beräknas på antingen 80 % av den totala fakturasumman exklusive moms (om levererad spänning är mindre än 36 kVA) eller 30 % (om levererad spänning är mellan 36 – 250 kVA). Över 250 kVA finns det ingen skatt. Frankrike ska till och med den 1 januari 2009 anpassa skatten enligt bestämmelserna i Rådets Direktiv.	*
Grekland	Undantag till och med 1 januari 2010.	-

⁸ Rådets Direktiv 2003/96/EG.

⁹ Rådets Direktiv 2003/96/EG.

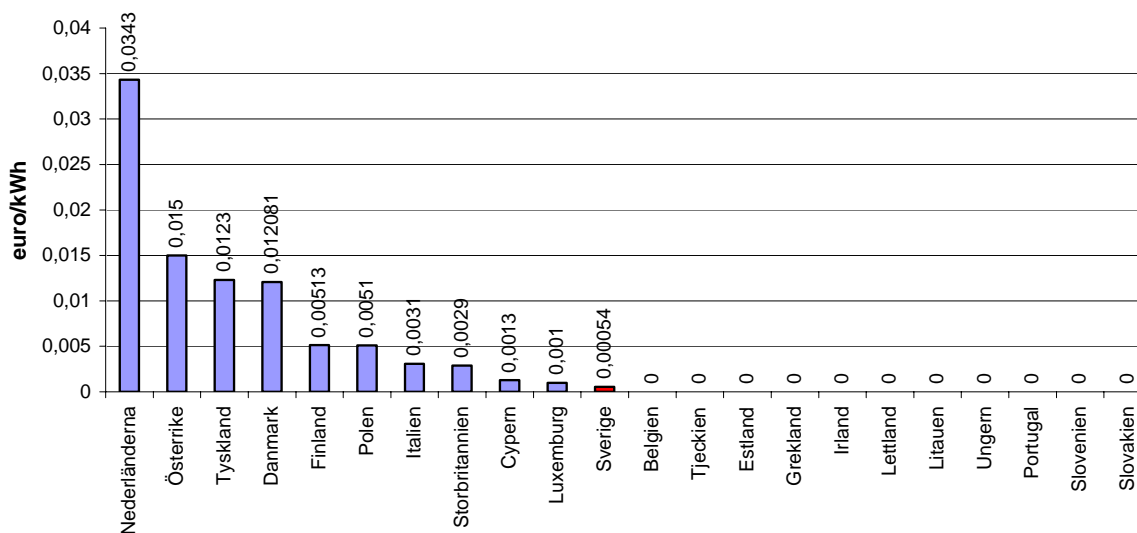
Irland	Undantag till och med 1 januari 2008.	-
Italien	Den generella skattesatsen är 0,0047 euro/kWh.	Jordbrukssektorn har en reducerad skatt som uppgår till 0,0031 euro/kWh.
Lettland	Undantag till och med 1 januari 2010.	-
Litauen	Undantag till och med 1 januari 2010.	-
Luxemburg	Den generella skattesatsen är 0,001 euro/kWh.	-
Malta	Den generella skattesatsen är 0,00035 euro/kWh.	*
Nederländerna	Den generella skattesatsen för 10 000 – 50 000 kWh är 0,0343 euro/KWh.	-
Polen	Den generella skattesatsen är 0,0051 euro/kWh.	-
Portugal	Undantag till och med 1 januari 2010.	-
Slovakien	Undantag till och med 1 januari 2010.	-
Slovenien	Från och med 1 januari 2007 kommer skatt att tas ut på el.	-
Spanien	Skattenivån är 4,864 % och basen för beskattning är den totala kostnaden för den förbrukade elen multiplicerat med 1,05113.	*
Storbritannien	Det finns en miljöskatt på elektricitet. Den generella skattesatsen är 0,029 euro/kWh.	-
Sverige	Den generella skattesatsen är 0,02804 euro/kWh. Vissa kommuner i Norrland har en nedsatt skatt.	Energiskatten återbetalas med det belopp som överstiger 0,00054 euro/kWh. Återbetalning gäller endast för den del av skattebeloppet som överstiger 107 euro/år.
Tjeckien	Undantag till och med 1 januari 2008.	-
Tyskland	Den generella skattesatsen är 0,0205 euro/kWh.	Jordbrukssektorn har en reducerad skattesats med 0,0123 euro/kWh. Den reducerade skattenivån gäller endast om kvantiteten uppgår till 25000 kWh/år.
Ungern	Undantag till och med 1 januari 2010.	-
Österrike	Den generella skattesatsen är 0,015 euro/kWh.	-

* Uppgift saknas

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

I figur 12 visas den skatt som jordbrukare betalar inom EU. Spanien, Frankrike och Malta saknas i figuren trots att de har skatt på elektricitet, men som framgår i tabell 5 är skatten inte möjlig att jämföra på grund av dessa länders beräkningsmetoder. Dessutom saknas uppgifter om en eventuell skattelättnad inom jordbruket. Finland, Tyskland, Danmark, Italien och Sverige har en reducerad skattesats för elektricitet inom jordbruket. I Belgien beskattas elektricitet som används inom jordbruket inte alls. Det kan konstateras att Nederländerna som inte har någon reducerad skatt på elektricitet inom jordbruket har den högsta skattenivån med 0,0343 euro/kWh. Sverige med en reducerad skattesats på 0,00054 euro/kWh inom jordbruket har den lägsta skatten på elektricitet av de länder som har skatt på elektricitet. För Sverige och Tyskland gäller reducerade skattesatser under vissa förutsättningar och för Finland gäller speciella regler för återbetalning (se tabell 5).

Nederländerna bidrar med sin höga skatt på elektricitet till en hög genomsnittlig skattenivå inom jordbruket i EU, Sverige hamnar under denna nivå. Då har inte de länder utan skatt på elektricitet inkluderats i den genomsnittliga skattenivån inom EU.

Figur 12. Skattesatser för den elektricitet som förbrukas inom jordbruket ^{a)}, euro/kWh

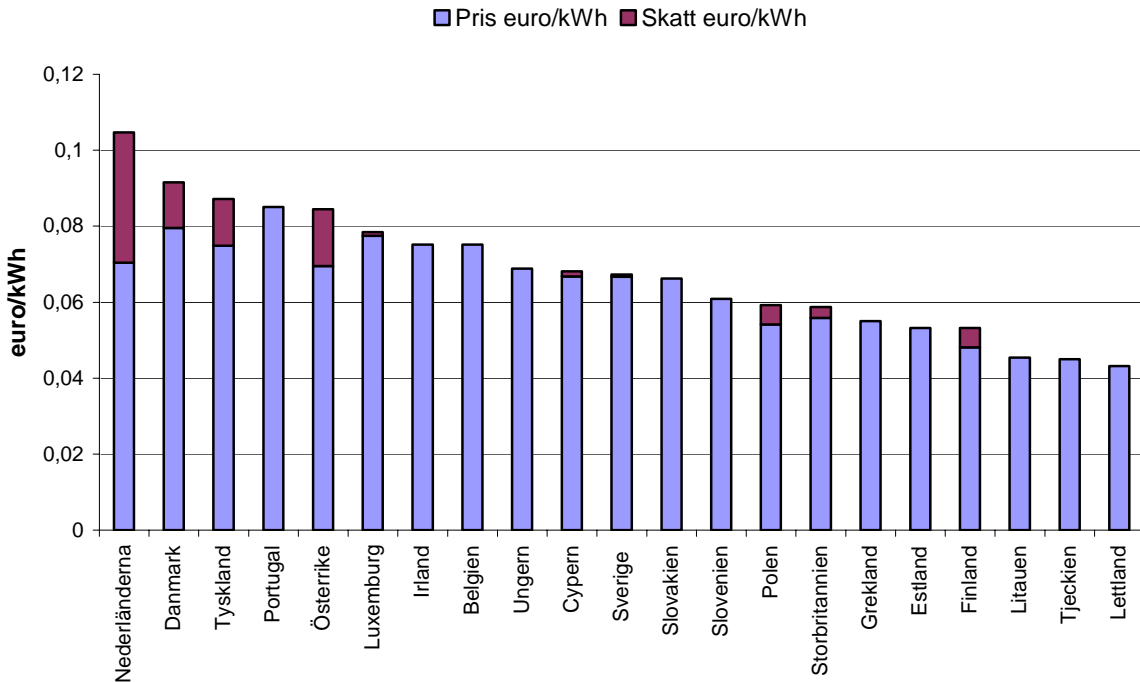
a) För Sverige och Tyskland gäller de reducerade skattesatserna under vissa förutsättningar (se tabell 5). För Spanien, Frankrike och Malta saknas uppgifter om en eventuell skattereducering för jordbrukare. För Finland gäller speciella regler för återbetalning (se tabell 5).

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

Den totala enhetskostnaden för elektricitet exklusive moms framgår av figur 13. Priset som har använts är genomsnittspriset för år 2005 och skattesatsen är den skatt på elektricitet som betalas inom jordbruket. Här framgår det att skatten kan ha stor inverkan på skillnaderna i enhetskostnaderna för elektricitet mellan EU-länderna.

Nederländerna som har den högsta skatten på elektricitet för jordbrukare har också den högsta enhetskostnaden. Sverige hamnar bland de länder med lägst enhetskostnad där skatten inte utgör någon stor del i förhållandet till priset. Detsamma gäller för Polen, Storbritannien och Finland. Sveriges genomsnittliga enhetskostnad uppgår till 0,0673 euro/kWh och är lite lägre än genomsnittet i EU som uppgår till 0,0679 euro/kWh. Nederländerna har en 36 % högre enhetskostnad än Sverige på elektricitet och Lettland har en enhetskostnad som är 36 % lägre.

Anmärkningsvärt är att Belgien som inte har någon skatt på elektricitet inom jordbruket ändå hamnar på en hög enhetskostnad beroende på en hög prisnivå.

Figur 13. Enhetskostnad för elektricitet exklusive moms, vilken inkluderar genomsnittspris år 2005 och den skatt på elektricitet som används inom jordbruket i EU:s medlemsländer^{a)}, euro/kWh

a) För Malta, Frankrike och Spanien saknas uppgift om en eventuell skattereducering för jordbruket.

Källa: Priser – Eurostat, skatter – se avsnitt 5 källförteckning

3.4 Handelsgödsel

3.4.1 Priser

Att jämföra priser på handelsgödsel mellan olika länder är förenat med vissa svårigheter. Först och främst överensstämmer inte de olika handelsgödsel som används i Sverige i många fall med de som används i andra EU-länder. Olika näringssammansättningar i handelsgödsel försvårar ytterligare jämförelser mellan länderna. Dessutom varierar med stor sannolikhet metoden som använts i de olika länderna för att samla in prisuppgifterna, vilket medför en mängd faktorer som gör en prisjämförelse svår. Prisuppgifterna kan inkludera olika typer av förpackningar (säck, bulk etc.) vilka i sin tur kan ha olika storlekar. Det framgår inte heller för något land förutom Sverige om prisuppgifterna verkligen avser det pris jordbrukarna betalar. Dessa faktorer i kombination med ett flertal andra gör prisjämförelsen osäker. Prisuppgifterna ska därför främst ses som en indikation på prisnivån i ett land och inte som ett mått på den faktiska kostnaden.

De prisuppgifter som finns i tabell 6 avser priset per kg kväve och är baserade på prisuppgifter för N 26 %, N 27 % och N 28 %. Utifrån denna prisjämförelse har Sverige det högsta priset per kg kväve jämfört med Nederländerna, Polen, Spanien och Österrike. Polen har den lägsta prisnivån av dessa fem EU-länder. Då jämförbara prisuppgifter för kväve saknas för övriga EU-länder är det svårt att få en uppfattning om huruvida Sverige ligger på en hög prisnivå sett i relation till hela EU eller enbart i relation till de övriga fyra länderna i tabell 6.

Tabell 6. Pris på kväve, euro/kg N

Land	Euro/kg N
Nederländerna ^{a)}	74,63
Polen ^{b)}	62,33
Spanien ^{c)}	67,85
Sverige ^{a)}	91,44
Österrike ^{a)}	64,07

a) Pris/kg N är baserat på prisuppgift för N 27 % från 2005

b) Pris/kg N är baserat på prisuppgift för N 28 % från 2005

c) Pris/kg N är baserat på prisuppgift för N 26 % från 2004

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning, egna beräkningar

3.4.2 Skatter

Inom EU är det endast Sverige och Danmark som har skatt på handelsgödsel. I Danmark tas en avgift ut på kväve via ett gödselräkenskapssystem vars syfte är att minska kväveförbrukningen inom jordbruket. Belgien och Nederländerna har ett liknande system¹⁰. I övriga EU-länder finns idag ingen motsvarande skatt eller avgift som jordbrukarna måste betala¹¹. Finland och Österrike har tidigare haft avgifter på handelsgödsel men dessa avskaffades i och med EU inträdet.

Skattesatsen i Sverige är 0,19 euro för varje helt kg kväve, förutsatt att andelen kväve i medlet är minst 2 %. Dessutom betalas 3,22 euro för varje helt gram kadmium i gödselmedlet, till den del kadmiuminnehållet överstiger fem gram per ton fosfor. Motsvarande summa som den totala skatten på handelsgödsel kommer jordbruket tillgodo i olika former av stöd inom ramen för landsbygdsprogrammet. Den största delen går till åtgärder för att minska växtnäringsförluster och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. En mindre del återförs kollektivt till jordbruksnäringen och syftar då till att främja hållbara produktionsmetoder såsom utbildnings- rådgivnings- och utvecklingsinsatser samt satsningar inom hästsektorn.

---

¹⁰ Rapporten beskriver inte Nederländernas eller Belgiens avgiftssystem, eftersom utförliga och aktuella uppgifter saknas.

¹¹ För Cypern, Grekland, Lettland, Malta och Spanien finns ingen uppgift om skatt på handelsgödsel.

I Danmark betalas också skatt per kg kväve och uppgår till 0,67 euro per kg kväve. Handelsgödsel vars totala innehåll av kväve är under 2 % av gödselns sammanlagda vikt är avgiftsbefriad. Danmarks avgiftssystem bygger på gödselräkenskaper där jordbrukarna redogör för sin förbrukning av kväve i verksamheten. Syftet är att minska kväveförbrukningen. Jordbruksföretag som har en skattepliktig omsättning på mer än 2 681 euro och som uppfyller minst ett av vissa fastställda kriterier måste upprätta gödselräkenskaper. Två exempel på dessa kriterier är krav på en husdjursbesättning på mer än 10 djurenheter eller mottagande av mer än 25 ton stallgödsel eller annan organisk gödsel per år¹². Företagen måste registreras hos Plantdirektoratet och kan därefter ansöka om avgiftsbefrielse. Andra företag kan på frivillig basis anmäla sig till registret och behöver då inte betala någon skatt på kväve. Om företagen överskrider sin fastställda kvävekvot kan de bli skyldiga att betala böter. De flesta jordbrukarna i Danmark har ansökt om avgiftsbefrielse.

En jämförelse av skatten på handelsgödsel i Sverige och Danmark försvåras av att svenska jordbrukare betalar skatt på kadmium, vilket man inte gör i Danmark. Skatten på kväve är emellertid jämförbar och i Danmark är denna högre än i Sverige. Som nämnts ovan kan emellertid danska jordbrukare under vissa förutsättningar ansöka om avgiftsbefrielse. Sett till hela EU kan det konstateras att skatt respektive avgift på handelsgödsel är en kostnad som tillkommer enbart för jordbrukare i Sverige, Danmark, Nederländerna och Belgien. Hur Nederländernas och Belgiens avgiftsnivåer förhåller sig till de i Sverige och Danmark beskrivs dock inte i denna rapport. Det är svårt att fastställa om även den totala enhetskostnaden för handelsgödsel är större i Sverige och Danmark gentemot övriga EU-länder eftersom en heltäckande prisjämförelse saknas.

3.5 Bekämpningsmedel

3.5.1 Priser

I denna rapport har det inte varit möjligt att sammanställa och jämföra priser på bekämpningsmedel i EU. Flertalet medlemsländer för ingen nationell statistik över priser på de bekämpningsmedel som används inom landet och priser rapporteras inte heller regelbundet in till EU-kommissionen. För att få fram aktuella prisuppgifter från varje medlemsland kan ett steg vara att kontakta berörda företag eftersom prisuppgifter varken sammanställs av de nationella statistiska byråerna eller av berörda departement.

Priser på bekämpningsmedel är ett svårt område att jämföra dels på grund av att olika sorters medel används i de olika medlemsländerna dels på grund av att förpackningsstorlekarna skiljer sig åt. Bekämpningsmedlens sammansättningar skiljer sig även åt samt att olika jordar kräver olika sammansättningar. Dessutom används även olika bekämpningsmedel för olika grödor samt för att bekämpa olika skadeangrepp som exempelvis insekter, ogräs och svamp. Dessa faktorer visar att jämförelser inom detta område är problematiska att genomföra.

---

¹² Skattepliktigt belopp och nämnda kriterier är uppgifter från 2003 och har inte konfirmerats med någon kontaktperson, ändringar kan därför ha skett.

3.5.2 Skatter

Liksom för handelsgödsel är det endast Sverige och Danmark inom EU som har skatt på bekämpningsmedel¹³. I Belgien finns det däremot en avgift på bekämpningsmedel. I övriga länder finns ingen skatt eller avgift vars syfte är att reglera användningen av bekämpningsmedel inom jordbruket. Det finns inte heller någonting i de övriga medlemsländerna som antyder att en sådan lagstiftning är på väg eller att det på EU nivå ska införas en sådan skatt.

I Belgien tas en avgift ut på bekämpningsmedel med 2,50 euro per kg aktiv beståndsdel vid det första tillfället som dessa ämnen säljs på den belgiska marknaden. Avgiften avser fem olika aktiva ämnen varav ett nu är förbjudet¹⁴.

I Sverige är skattesatsen 3,2 euro för varje helt kg verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet. I Danmark är skattesatsen däremot 35 % respektive 25 % av produktens pris beroende på kategori av bekämpningsmedel. Ingen del av skatten för de båda länderna återbetalas till den enskilde jordbrukaren. Liksom för handelsgödsel så återbetalas i Sverige motsvarande summa som den totala skatten på bekämpningsmedel. Den kollektiva återföringen syftar till att främja en hållbar utveckling inom jordbruket och trädgårdsnäringen för forsknings- och utvecklingsinsatser (jämför 3.4.2).

Sveriges och Danmarks beskattning av bekämpningsmedel är inte jämförbara eftersom de olika beräkningsmetoderna skiljer sig åt. De olika beräkningsmetoderna ger dock en indikation på hur skattesatserna för bekämpningsmedel påverkar kostnaderna för jordbrukets del.

3.6 Arbetskraft

3.6.1 Kostnader

Genom att jämföra kostnaden på arbetskraft så kan jordbrukarnas olika arbetskostnadsnivåer inom EU urskiljas. Arbetskraftskostnaderna baseras på en genomsnittlig timkostnad för arbetskraft inom jordbruket i respektive medlemsland. Vad respektive medlemsland inkluderar i den genomsnittliga timkostnaden för arbetskraft beskrivs i tabell 7. Arbetskostnaden för tio medlemsländer inom EU har kartlagts i denna rapport. För övriga medlemsländer saknas uppgifter för arbetskostnader inom jordbruket.

Kostnaderna för arbetskraft varierar från att endast avse timkostnader inom jordbruket till att även inkludera sektorer som jakt, fiske- och skog. Timkostnaderna inom jordbrukssektorn är även för vissa länder uppdelade mellan växtodling och djurproduktion. Denna problematik medför att timkostnaderna inte blir jämförbara fullt ut. Ytterligare svårigheter med att jämföra de olika medlemsländernas timkostnader uppstår även genom att de år som uppgifterna avser varierar. Huruvida timkostnaden för arbetskraft avser lejd arbetskraft eller inte kan med säkerhet inte fastställas utifrån de uppgifter som ligger till grund för jämförelsen. Kostnaderna kan dock ge en antydning om det aktuella arbetskraftskostnadsläget inom EU.

---

¹³ För Cypern, Grekland, Lettland, Malta och Spanien finns ingen uppgift om skatt på bekämpningsmedel.

¹⁴ Uppgifterna från Belgien är från 2003 och inte konfirmerade med någon kontaktperson. Därför är det oklart om ändringar har gjorts i bestämmelserna kring avgiften sedan dess.

Arbetskraftskostnaderna inom jordbruket skiljer sig markant mellan de olika medlemsländerna. Sverige har den högsta kostnaden per timme inom jordbruket med 19,7 euro/h inom djurproduktion och 18 euro/h inom växtodling. Danmark följer tätt därefter med en kostnad på 18,6 euro/h generellt inom jordbruket. I jämförelse med Sverige har Spanien mycket lägre kostnader med 3,9 euro/h inom djurproduktion och 4,4 euro/h inom växtodling. Polen och Ungern har de lägsta kostnaderna bland de medlemsländer som jämförs med 2,59 euro/h respektive 2,5 euro/h.

Även arbetskraftskostnaden bland de länder där timkostnaderna inom jordbruket inkluderar jakt, fiske- och skogssektorn skiljer sig åt. Luxemburg och Nederländerna ligger på liknande nivåer med en timkostnad på 15,2 euro/h och 14,27 euro/h inom jordbruk, jakt- och fiskesektorn respektive jordbruk- och fiskesektorn. Här hamnar Litauen och Tjeckien på betydligt lägre nivåer med 1,6 euro/h samt 2,7 euro/h inom jordbruk, jakt- och fiskesektorerna respektive jordbruk- och jaktsektorerna.

Tabell 7. Genomsnittlig arbetskostnad inom jordbruket i respektive medlemsland^{a)}, euro/h

Land	Arbetskostnad, euro/h	År	Kommentar
Danmark	18,6	2005	Avser timkostnad inom jordbruket för både växtodling och djurproduktion.
Litauen	1,6	2005	Avser timkostnad inom jordbruk, jakt- och fiskesektorerna.
Luxemburg	15,2	2006 (mars)	Avser timkostnad inom jordbruk, jakt- och skogssektorerna.
Nederländerna	14,27	2003	Avser timkostnad inom jordbruks- och fiskesektorerna.
Polen	2,59	2006	En uppskattad siffra för lejd arbetskraft inom jordbrukssektorn i vissa regioner.
Spanien	4,4 & 3,9	2005	Avser timkostnad inom jordbrukssektorn, 4,4 euro/h för växtodling och 3,9 euro/h för djurproduktion (köttproduktion).
Sverige	19,7 & 18	2005	Avser timkostnad inom jordbrukssektorn, 19,7 euro/h för djurproduktion och 18 euro/h för växtodling.
Tjeckien	2,7	2004	Avser timkostnad inom jordbruk- och jaktsektorerna samt liknande aktiviteter.
Tyskland	9,55 & 8,87	2004	9,55 euro/h avser specialutbildad arbetare inom jordbruket och 8,87 euro/h för lantbrukare.
Ungern	2,5	2005	Avser timkostnad inom jordbrukssektorn.

a) För Belgien, Cypern, Estland, Lettland, Finland, Italien, Irland, Storbritannien, Frankrike, Grekland, Malta, Österrike, Slovakien, Slovenien och Portugal saknas uppgifter om arbetskostnader.

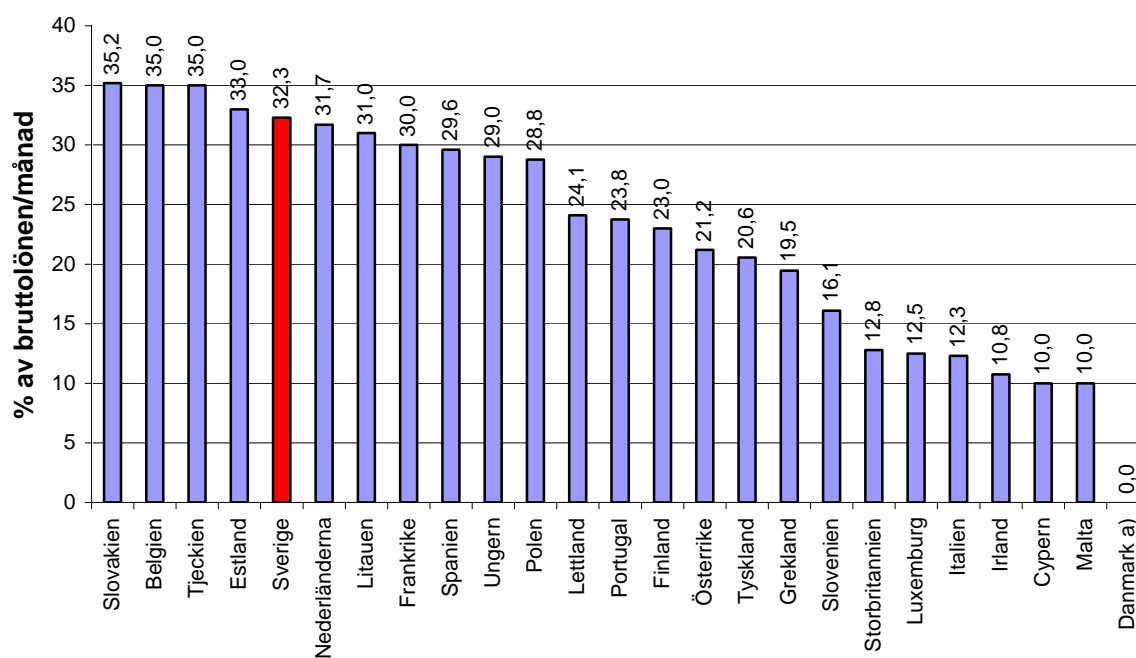
Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

3.6.2 Skatter

Alla medlemsländer inom EU beskattar arbetskraft. För att visa på hur arbetskraften beskattas så har samtliga medlemsländers arbetsgivaravgifter sammanställts i figur 14¹⁵. Arbetsgivaravgifterna jämförs som en procentsats relaterad till den enskilda arbetstagarens bruttolön som arbetsgivaren betalar per månad. I figur 14 visas de generella arbetsgivaravgifterna för varje medlemsland. Om jordbrukare i vissa länder har särskilda arbetsgivaravgifter för arbetskraft har det inte kunnat redovisas i denna rapport.

Det måste dock tas i beaktande att inom EU är många jordbruksföretag små och jordbrukarna är egenföretagare. Detta innebär att de inte har någon anställd personal och därmed betalar de endast egenavgifter. Egenavgifterna skiljer sig i många fall ifrån arbetsgivaravgifterna, de kan vara både högre och lägre. För Sveriges del så är arbetsgivaravgifterna på 32,28 % högre än egenavgifterna som är på 30,71 %.

I enlighet med resonemangen ovan så ger figur 14 ett jämförande perspektiv för arbetsgivaravgifterna inom EU. Arbetsgivaravgifternas spridning kan ge en indikation på hur stor skillnaden är i skatterelaterade kostnader för arbetskraft för jordbrukare i respektive medlemsland som har anställda inom sin verksamhet. Åren vilka uppgifterna om arbetsgivaravgifterna gäller för varierar, men eftersom de ligger nära varandra tidsmässigt så bör avgifterna ändå ge en fingervisning hur spridningen ser ut inom EU.

Figur 14. Arbetsgivaravgifter i respektive medlemsland inom EU-25^{b)}, % av bruttolönen/månad

a) Danmark saknar helt lagstadgade arbetsgivaravgifter.

b) Se tabell 8 för uppgifter om år och ytterligare detaljer.

Källa: skatter –Se avsnitt 5 källförteckning

¹⁵ Danmark saknar helt lagstadgade arbetsgivaravgifter.

Arbetsgivaravgifterna varierar kraftigt mellan medlemsländerna där Slovakien har de högsta avgifterna med 35,2 % och Malta samt Cypern de lägsta avgifterna med 10 %. Sverige har de femte högsta arbetsgivaravgifterna med 32,28 % tätt följd av Nederländerna. Hur stora arbetsgivaravgifterna blir i absoluta tal beror på vilken lönenivå som gäller för anställd arbetskraft i respektive land (jämför tabell 8).

De sociala avgifterna i Danmark skiljer sig från övriga EU-länders system. I Danmark är de låga i jämförelse med övriga EU-länder eftersom sociala avgifter finansieras via inkomstskatten. Danmark saknar lagstadgade arbetsgivaravgifter, men däremot är egenavgifterna fastställda och uppgår till 8 %.

I tabell 8 finns en beskrivning för varje medlemslands arbetsgivaravgifter, år de avser samt ytterligare detaljer kring hur avgifterna fördelas. I de fall där egenavgifterna kunnat urskiljas så finns dessa uppgifter medtagna.

Tabell 8. Arbetsgivaravgifter i respektive medlemsland, % av bruttolön/månad

Land	Arbetsgivaravgifter, % av bruttolönen/månad	År	Kommentar
Belgien	35	2004	-
Cypern	10	2004	Arbetsgivaravgifter i Cypern är enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Socialförsäkring: 8 % - ”Training Development Fund”: 2 %
Danmark	0	2006	Danmark saknar lagstadgade arbetsgivaravgifter. Egenavgifterna uppgår till 8 %.
Estland	33	2004	-
Finland	23	2005/2006	Arbetsgivaravgifter i Finland är enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Olycksfallsförsäkring (2005): 1,1 % - Arbetslöshetsförsäkring (2006): 0,75 % av löner på 840 940 euro och 2,95 % av löner över 840 940 euro. - Pensionsförsäkring (2006): 18,2 % för personer under 53 år och 17,1 % för personer som fyllt 53 år. - Grupplivförsäkring (2005): 0,081 % - Socialskyddsavgifter (2006), klass I: 2,958 % Lantbruksföretagare betalar en genomsnittlig pensionsförsäkring (2006) på 10,2 % för lantbruksföretagare under 53 år och 10,7 % för lantbruksföretagare över 53 år.
Frankrike	30	2005	-
Grekland	18,45	2004	Arbetsgivaravgifter avser industriarbetare.
Irland	10,75	2005/2006	Egenavgifterna är 5 %.
Italien	12,3	2004	-
Lettland	24,09	2006	Egenavgifterna är 30,2 %.
Litauen	31	2004	-
Luxemburg	12,5	2004	-
Malta	10	2004	Egenavgifterna är 15 %.
Nederländerna	31,7	2006	Arbetsgivaravgifter för Nederländerna är enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Ålderspensionsavgift: 17,90 % - Efterlevandeavgift: 1,25 % - Sjukvårdsbidrag: 12,55 % Detta är den maximala arbetsgivaravgift som betalas.
Polen	25,88 - 28,77	2004	Arbetsgivaravgifter för Polen är enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Pensionsförsäkring: 9,76 % - Invaliditetsförsäkring: 6,50 % - Olycksfallsförsäkring: 0,97 – 3,86 % - Hälsöförsäkring: 8,5 % - Arbetslöshetsbidrag: 0,15 %

Portugal	23,75	2004	-
Slovakien	35,2	2004	Arbetsgivaravgifter för Slovakien är enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Pensionsförsäkring: 14 % - Hälsförsäkring: 10 % - Invaliditetsförsäkring: 3 % - Sjukförsäkringsavgift: 1,4 % - Arbetslöshetsbidrag: 1 % - Olycksfallsförsäkring: 0,8 % - "Reserve Fund": 4,75 % - "Guarantee fund": 0,25 %
Slovenien	16,10	2006	Arbetsgivaravgifter för Slovenien är enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Pensionsförsäkring: 8,85 % - Hälsförsäkring: 7,09 % - Arbetslöshetsbidrag: 0,06 % - Föräldraledighetsbidrag: 0,1 %
Spanien	29,6	2006	Arbetsgivaravgifter för Spanien är enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Sociala avgifter: 23,60 % - Arbetslöshetsbidrag: 6 %
Storbritannien	12,8	2006	Avgift som betalas för anställda som har en inkomst över 141 euro/vecka. Egenavgifterna uppgår till 8 %.
Sverige	32,28	2006	Arbetsgivaravgifter för Sverige är enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Ålderspensionsavgift: 10,21 % - Efterlevnadsavgift: 1,70 % - Sjukförsäkringsavgift: 8,64 % - Föräldraförsäkringsavgift: 2,20 % - Arbetskadavgift: 0,68 % - Arbetsmarknadsavgift: 4,45 % - Allmän löneavgift: 4,40 % <p>Egenföretagare betalar 30,71 %.</p>
Tjeckien	35	2004	-
Tyskland	20,55	2004	-
Ungern	29	2006	Arbetsgivaravgifter för Ungern är enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Pensionsförsäkring: 18 % - Hälsförsäkring: 11 % <p>Egenföretagare betalar samma avgift.</p>
Österrike	21,2	2004	Arbetsgivaravgifter avser industriarbetare. I särskilda fall kan ytterligare bidrag appliceras.

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

Sverige som har bland de högsta arbetskraftskostnaderna inom EU har EU:s femte högsta arbetsgivaravgifter. Litauen och Tjeckien som i jämförelse också har höga skatter på arbetskraft har däremot låga enhetskostnader för arbetskraft genom ett överlag lägre löneläge.

Det är således i enlighet med ovanstående resonemang dyrt att ha anställda inom det svenska jordbruket, med både hög timkostnad samt höga arbetsgivaravgifter. Löneläget i sig har dock stor betydelse. Kostnaden för arbetskraft är en faktor som starkt bidrar till olika konkurrensvillkor inom det europeiska jordbruket. Den är dock utöver arbetsgivaravgifter mycket starkt relaterad till lönenivåerna i de olika länderna och hur lönenivåerna avtalsalternativ lagstiftningsmässigt regleras.

3.7 Jordbruksfordon

3.7.1 Priser

Vad gäller timkostnader för jordbruksfordon så sker inte någon nationell sammanställning i flertalet medlemsländer. Därav kan i denna rapport endast timkostnader för Sverige och Danmark vad gäller lejda jordbruksfordon jämföras. I Sverige och Danmark finns det utvecklade maskinringar som tillhandahåller sådan information.

Timkostnaderna skiljer sig något åt mellan länderna där Danmark har högre timkostnader. Vid en jämförelse av timkostnader för fordon så har kraven på jordbruksmaskinerna inverkan på hur stora kostnaderna blir i slutändan för olika slag av jordbruksverksamhet inklusive skillnader i naturliga förutsättningar.

Timkostnaderna avser endast kostnaden för maskin exklusive bränsle och förare. Uppgifter om prisnivåer i länderna vid köp av likvärdiga jordbruksfordon, vilket har betydelse för den totala fordonskostnaden har inte kartlagts.

Tabell 9. Genomsnittlig kostnad för jordbruksfordon, euro/h

Jordbruksfordon	Sverige (euro/h)	Danmark (euro/h)
Traktor ca 60 kW	8,6	10,9
Traktor ca 100 kW	14	17,6
Tröska ca 3,6 m & 80 kW	58	110,6
Tröska ca 6,3 m & 190 kW	127,6	181
Växelplog 5-skär (inklusive traktor)	39	46
Flytgödselspridare, pumptankvagn 12 m ³ , sug & pumpkran (inklusive traktor)	40	50

Källa: Sverige-Maskinkalkyl Gruppen (Maskinkostnader 2005), Danmark-Dansk Landbruksrådgivning, Landscentret

3.7.2 Skatter

Inom EU är skatt på jordbrukstraktorer ingen vanlig förekommande företeelse¹⁶. Huvudregeln är att fordonsskatt inte belastar jordbrukstraktorer om de uteslutande används inom jordbruket samt om de inte används på allmän väg och inte överstiger en viss högsta tjänstevikt. I Sverige är denna tjänstevikt högst 2 000 kg. Om traktorerna däremot är klassade som trafiktraktorer beskattas de i de flesta medlemsländer.

Även större fordon såsom skördetröskor, plogar, gödselspridare etc. som uteslutande används inom jordbruket är befriade från skatt i flertalet EU-länder som Sverige, Danmark, Grekland, Spanien, Storbritannien, Luxemburg, Tyskland, Österrike, Frankrike, Irland, Estland, Portugal och Ungern¹⁷.

I den här rapporten har avsikten inte varit att samla in och sammanställa uppgifter om beskattning på arbetsmaskiner och lastmaskiner som används både inom och utanför jordbruket. I Sverige, Danmark och Grekland har dock dessa uppgifter blivit tillgängliga och huruvida dessa fordon beskattas i övriga medlemsländer redovisas således inte här¹⁸. I Sverige beskattas en tvåaxlad arbetsmaskin med 32 respektive 181 euro per år beroende på tjänstevikt. En arbetsmaskin med tre eller fler axlar beskattas med 32, 160 eller 1 139 euro per år beroende på tjänstevikt. I Grekland beskattas arbetsmaskiner med 366 euro per år.

3.8 Jordbruksmark och byggnader för jordbruksändamål

3.8.1 Priser

Priserna på jordbruksmark varierar kraftigt mellan EU:s medlemsländer och priserna på jordbruksmark har även stigit de senaste åren. I Sverige ökade priserna på jordbruksmark 2004 till 2005 med 23 %, bland annat som en konsekvens av den gårdstödsreform som trädde i kraft den 1 januari 2005¹⁹.

Inom EU finns det ingen reglering som innebär att priset på jordbruksmark årligen ska rapporteras in till EU-kommissionen, vilket medför att de år som prisuppgifterna hämtas ifrån varierar (se tabell 10). Årtalen ligger dock nära varandra tidsmässigt och därmed kan figuren ge en indikation på hur prisläget på jordbruksmark ser ut inom EU-25. Priserna på jordbruksmark från år 2004 kan liksom i Sverige ha ändrat sig till 2005. Eftersom medlemsländerna inte är skyldiga att rapportera in priser på jordbruksmark så saknas uppgifter för några länder. I Österrike existerar det överhuvudtaget inte någon prisrapportering för jordbruksmark och i Litauen så samlas inte prisuppgifter in sedan 2004.

---

¹⁶ För Polen, Slovakien, Malta, Italien, Belgien och Cypern saknas uppgifter om skatt på jordbrukstraktorer.

¹⁷ För Polen, Slovakien, Malta, Italien, Belgien och Cypern saknas uppgifter om skatt på större jordbruksfordon.

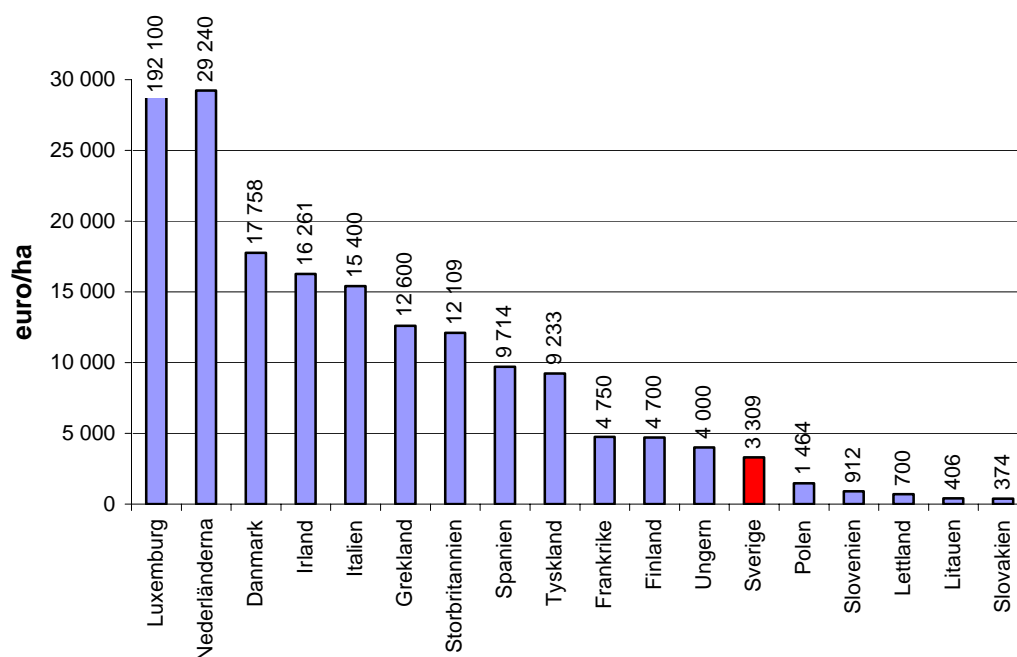
¹⁸ Skattenivåer för arbetsmaskiner och lastmaskiner saknas för Danmark.

¹⁹ Sveriges Officiella Statistik, statistiska meddelanden, JO 38 SM 0601.

Prisuppgifterna för jordbruksmark baseras främst på uppgifter av de försäljningar och köp av mark som gjorts i respektive land. Figur 15 visar genomsnittliga priser på jordbruksmark, euro/ha, för en stor del av EU:s medlemsländer. Priserna på jordbruksmark skiljer sig åt mellan EU:s medlemsländer. Luxemburg har det högsta genomsnittspriset på jordbruksmark med 192 100 euro/ha i jämförelse med Slovakien som har det lägsta genomsnittliga markpriset med 374 euro/ha. Sverige placerar sig bland länder med lägre genomsnittligt markpris med 3 309 euro/ha. Danmark har i jämförelse med Sverige ungefär fem gånger så höga genomsnittliga priser på jordbruksmark och Luxemburg har ungefär 58 gånger högre hektarpriser på jordbruksmark än Sverige. Det är främst de länder som ingår i EU-15 som har de högsta priserna på jordbruksmark med Luxemburg, Nederländerna, Danmark och Irland i topp. Det är huvudsakligen de länder som blev medlemmar 2004 som har de lägsta priserna på jordbruksmark.

Det måste dock tas i beaktande att priserna för jordbruksmark kan variera kraftigt mellan olika delar av ett land samt beroende på jordens kvalitet (se tabell 10). Genomsnittspriset kan i detta sammanhang endast användas som ett jämförelsemått för att ge en grov uppfattning om prisnivån i länderna. Exempelvis uppgår de högsta markpriserna i Sverige till 7 151 euro/ha och de lägsta markpriserna till 681 euro/ha beroende på om jordbruksmarken finns i södra eller i norra Sverige. Priserna på jordbruksmark skiljer sig även kraftigt åt mellan Storbritanniens olika delar. I Nordirland var 2004 det genomsnittliga markpriset med 23 723 euro/ha betydligt högre än markpriset i Wales som uppgick till 8 896 euro/ha.

För att göra priserna så jämförbara som möjligt så har priset på jordbruksmark valts eftersom flera länder har angett priser för både jordbruksmark och odlingsbar mark. Ungerns prisuppgift avser endast odlingsbar mark (se tabell 10).

Figur 15. Genomsnittspris på jordbruksmark inom EU^{a)}, euro/ha

a) Se tabell 10 för uppgifter om år och ytterligare detaljer.

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

I tabell 10 finns en beskrivning för varje medlemslands markpris, år samt ytterligare detaljer kring prisuppgifterna.

Tabell 10. Genomsnittligt pris på jordbruksmark för respektive medlemsland ^{a)}, euro/ha

Land	Genomsnittligt markpris, euro/ha	År	Kommentar
Danmark	17 758	2005	Pris på jordbruksmark och är ett vägt genomsnitt för hela landet. Priset varierar enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - 2-5 ha: 51 196 euro/ha - 5-15 ha: 28 465 euro/ha - 15-60 ha: 18 023 euro/ha - Större än 60 ha: 17 337 euro/ha
Finland	4 700	2003	Genomsnittligt pris på jordbruksmark.
Frankrike	4 750	2004	Genomsnittligt pris på jordbruksmark.
Grekland	12 600	2005	Genomsnittligt marknadsvärde på jordbruksmark. Genomsnittspriser finns för: <ul style="list-style-type: none"> - bevattnad jordbruksmark: 12 600 euro/ha och - obevattnad jordbruksmark: 4 930 euro/ha.
Irland	16 261	2004	Genomsnittligt pris på jordbruksmark. Priset varierar mellan olika delar av landet samt beroende på jordens kvalitet. Transaktioner utanför skalan 500-35 000 euro/ha samt transaktioner inom Dublin inkluderas inte.
Italien	15 400	2003	Genomsnittligt pris på jordbruksmark. Priset varierar mellan olika regioner enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Nordväst: 20 600 euro/ha - Nordöst: 29 300 euro/ha - Centrala delen: 11 500 euro/ha - Söder: 10 600 euro/ha - Öar: 8 300 euro/ha
Lettland	700	2005	Genomsnittligt pris på jordbruksmark. Priset varierar mellan olika regioner enligt följande: <ul style="list-style-type: none"> - Kurzeme: 712 euro/ha - Latgale: 335 euro/ha - Vidzeme: 508 euro/ha - Zemgale: 1 245 euro/ha.
Litauen	406	2004	Genomsnittligt pris på jordbruksmark vid försäljning. Sedan 2004 samlas priser på jordbruksmark inte längre in.
Luxemburg	192 100	2004	Genomsnittligt pris på jordbruksmark vid försäljning.
Nederländerna	29 240	2004 (1:a halvåret)	Genomsnittligt grundpris på såld jordbruksmark. Marken i Nederländerna har ett högt marknadsvärde på grund av hög befolkningstäthet. Priserna varierar mellan 20 000 – 40 000 euro/ha och de högsta priserna förekommer i söder.
Polen	1 464	2004	Genomsnittligt pris på jordbruksmark.
Slovakien	374	2002	Priset avser jordbruksmark.
Slovenien	912	2003	Priset avser jordbruksmark.

Spanien	9 714	2005	Genomsnittligt pris på jordbruksmark. Priset varierar beroende på region och jordkvalitet.
Storbritannien	12 109	2005	Genomsnittligt pris på jordbruksmark. Genomsnittspriset varierar mellan de olika regionerna enligt följande för år 2004: - England: 11 259 euro/ha - -Wales: 8 896 euro/ha - Nordirland: 23 723 euro/ha Det finns inga uppdaterade siffror för Skottland men priserna ligger lägre än i Wales. Dessa uppgifter utesluter mark på mindre än 5 ha för England och Wales samt mindre än 3 ha för Nordirland.
Sverige	3 309	2005	Priset avser genomsnittligt pris för såld jordbruksmark. Priserna varierar mycket mellan olika delar av landet. De högsta priserna finns i Götalands Södra Slättbygder med 7 151 euro/ha och de lägsta priserna finns i övre Norrland med 681 euro/ha.
Tyskland	9 233	2004	Genomsnittligt pris för hela landet för såld jordbruksmark. Priset exkluderar jordbruksmark nära cityområden. Priserna varierar mycket mellan olika delar av landet från 4 100 – 22 550 euro/ha.
Ungern	4000	2006 (1:a hälften)	Genomsnittligt pris för odlingsbar mark. Priserna varierar från 2 000 – 8 000 euro/ha beroende på region och lokalisering.
Österrike	-	-	Det finns inga prisuppgifter för jordbruksmark.

a) För Belgien, Cypern, Estland, Malta, Tjeckien och Portugal saknas prisuppgift på jordbruksmark.

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

3.8.2 Skatter och skattelättnader

Tio av de EU-länder som det finns uppgifter från beskattar jordbruksmark och bland dessa återfinns länder som räknas till EU-15 såväl som 2004 års nya medlemsländer. Skattens storlek samt hur skatten beräknas varierar mellan de olika medlemsländerna, vilket medför att skattenivåerna är svåra att jämföra. I de flesta fall så baseras och beräknas dock skatten på en uppskattning av markens värde. Det är nio länder som inte beskattar jordbruksmark. Bland dessa ingår en majoritet av länderna EU-15 och i denna grupp finns Sverige. Tabell 11 beskriver de olika medlemsländernas skatt på jordbruksmark samt eventuella skattelättnader.

I flertalet av de länder som har skatt på jordbruksmark så är skatten kommunal och varierar från kommun till kommun. Endast i få fall är skatten på jordbruksmark statlig och således enhetlig i hela landet. I Danmark betalas skatt för jordbruksmark på både lokal kommunalnivå och regional amtnivå.

Vad gäller skattelättnader så innebär dessa i de flesta fall förmånligare räntor och skatter vid köp av jordbruksmark, vilket ska underlätta för jordbrukare att investera i ny jordbruksmark. Detta är fallet i Ungern och Österrike. I Estland har jordbruksmark som används för odling av jordbruksprodukter en reducerad skattesats i jämförelse med annan jordbruksmark.

Tabell 11 visar även om det finns skatt på byggnader som används för jordbruksändamål i respektive medlemsland. Med detta avses här byggnader som uteslutande används för jordbruksproduktion dvs. djurstallar och ekonomibygnader. I denna definition inkluderas således inte bostadshus. Det är endast Tjeckien som beskattar byggnader för jordbruksändamål, övriga länder har ingen skatt på sådana byggnader.

För Sverige, Grekland, Slovenien och Ungerns del gäller för jordbrukare att inga skatter tas ut på jordbruksmark och byggnader för jordbruksändamål. Tjeckien är det enda land inom EU som har skatt både på jordbruksmark och på byggnader för jordbruksändamål. Sverige hör till EU-länder med en gynnsam kostnadssituation relaterad till jordbruksmark genom att inte belastas av skatter och en prisnivå på marken som är lägre relativt andra EU-länder där kapitaliseringen av stöd etc. nått längre och resulterat i höga kostnader för mark.

Tabell 11. Skatt på jordbruksmark och byggnader som används för jordbruksändamål för respektive medlemsland

Land	Skatt på jordbruksmark och eventuella skattelättnader	Skatt på byggnader för jordbruksändamål
Danmark	Jordbruksmark beskattas på både kommunal och amtnivå enligt följande; <ul style="list-style-type: none"> - Kommunalskatt: 0,6-1,2 % (max 1,2 % för lantbruksegendom). - Amtskatt: 0,15 % av egendomens skattepliktiga grundvärde. 	Det finns ingen skatt.
Estland	För mark som används för odling av jordbruksprodukter och för naturlig gräsmark/vall är skattenivån 0,1 till 2,0 % av markens värde.	*
Finland	Det finns ingen skatt på jordbruksmark.	Det finns ingen skatt.
Frankrike	*	Det finns ingen skatt.
Grekland	Det finns ingen skatt på jordbruksmark.	Det finns ingen skatt.
Irland	Det finns ingen skatt på jordbruksmark.	*
Italien	Det finns en kommunal skatt på jordbruksmark. Skatten betalas årligen och baseras på en proportionell månatlig basis samt på den period egendomen varit i skattebetalarens ägor. Nivån på skatten varierar mellan kommunerna, men är dock inte mindre än 4 % eller mer än 7 %. Undantag från skatten utgör jordbruksmark i bergområden.	*
Lettland	Jordbruksmark beskattas genom fastighetsskatten. Skatten uppgår till 1,5 % av värdet på marken i jordregistret.	Det finns ingen skatt.
Litauen	Litauen har en marksskatt där 1,5 % av markvärdet beskattas. För jordbruksmark betalas endast 35 % av denna skatt. Jordbrukare har även laglig rätt att befrias från beskattning av sin jordbruksmark i tre år efter registrering.	Det finns ingen skatt.
Luxemburg	Det finns en kommunal skatt på jordbruksmark och byggnader, vilken baseras på det totala värdet av marken/fastigheten. Nivån på skatten varierar mellan 0,8 – 1 % av värdet vilket multipliceras med en koefficient som bestäms av kommunerna (koefficienten varierar från 210 % till 500 %).	Det finns en kommunal skatt på jordbruksmark och byggnader, vilken baseras på det totala värdet av marken/fastigheten. Nivån på skatten varierar mellan 0,8 – 1 % av värdet vilket multipliceras med en koefficient som bestäms av kommunerna (koefficienten varierar från 210 % till 500 %).
Nederländerna	Det finns ingen skatt på jordbruksmark.	*
Polen	Det finns en jordbruksskatt som beräknas på det antal hektar där jordbruksaktivitet förekommer. Skattenivåerna varierar beroende på markens värde.	*
Portugal	Det finns ingen skatt på jordbruksmark.	*
Slovenien	Det finns ingen skatt på jordbruksmark.	Det finns ingen skatt.

Storbritannien	Det finns ingen skatt på jordbruksmark.	*
Sverige	Det finns ingen skatt på jordbruksmark.	Djurstallar och ekonomibyggnader beskattas inte.
Tjeckien	Skatten på jordbruksmark baseras på markpris vilket bestäms av antal m ² samt medelvärdet i jordregistret. Skattenivån uppgår till 0,75 % av markens fastställda medelvärde.	Fastigheter som används åt primär jordbruksproduktion beskattas med 0,034 euro/m ² . För andra fastigheter som används inom jordbruket är skatten 0,17 euro/m ² .
Tyskland	Skatten på jordbruksmark är kommunal och skiljer sig från kommun till kommun. Basen för skatten är dock enhetlig, men skatten varierar även beroende på jordens kvalitet. I genomsnitt så uppgår skatten till 12 euro/ha för år 2006.	*
Ungern	Det finns ingen skatt på jordbruksmark. Det finns några skattelättnader vid köp av jordbruksmark enligt följande; Om en jordbrukare som köper jordbruksmark inte säljer marken inom 5 år samt använder marken för jordbruksändamål så erhåller jordbrukaren undantag från överlåtelseskatten. Om en jordbrukare köper mark för sammanslagning av egendom så erbjuder staten ett bidrag på 20 % av köpesumman, men inte mer än 11 872 euro. Om jordbrukare köper jordbruksmark på bankkredit så kan de begära bidrag för räntan.	Det finns ingen skatt.
Österrike	Skatten på jordbruksmark är kommunal. Skatten baseras på värdet av jordbruksmarken (inklusive mark, byggnader och fordon) och utifrån detta värde beräknas skatten. Det högsta värdet per ha uppgår 2 289,19 € Jordbrukare kan få en reducerad räntesats upp till 50 % när de köper jordbruksmark.	Det finns ingen skatt.

* Uppgift saknas.

a) För Belgien, Cypern, Malta, Slovakien och Spanien saknas uppgift om skatt på jordbruksmark och byggnader för jordbruksändamål.

Källa: Se avsnitt 5 källförteckning

För att få en uppfattning om storleken på skatten uttryckt per hektar för jordbruksmark i Danmark redovisas i tabell 12 egendomsskatten fördelad på olika amter (län) (jämför tabell 11). Skatten varierar mellan de olika amterna beroende både på egendomens taxeringsvärde och på skillnader i den kommunala skattesatsen.

Tabell 12. Lantbrukets egendomsskatt redovisat på amter 2005, euro/ha

Amt	Euro/ha
Västsjällands amt	57,5
Storstrøms amt	65,0
Bornholms amt	23,5
Fyns amt	49,5
Sønderjyllands amt	36,3
Ribe amt	30,3
Vejle amt	38,9
Ringkøbing amt	29,6
Århus amt	51,9
Viborg amt	39,9
Nordjyllands amt	32,4
Hovedstadsregionen	62,3
Hela landet	40,7

Källa: Dansk Landbrug (Landøkonomisk Oversigt 2005)

3.9 Investeringsstöd

Landsbygdsprogrammet syftar till att främja landsbygdens utveckling inom varje medlemsland i EU och vänder sig främst till jordbrukare, men en rad åtgärder riktar sig även till småföretagare samt andra aktörer på landsbygden. Investeringsstödet är en del av landsbygdsprogrammet och syftar till att underlätta anpassningen till ett miljömässigt hållbart jordbruk samt att bibehålla sysselsättningen på landsbygden.

Investeringsstödet ger således stöd för vissa åtgärder till enskilda jordbrukare samt små företag och därmed kan stödet ses som en faktor som påverkar konkurrensvillkoren inom EU beroende på hur stödet riktas samt stödets storlek. En jämförelse av de olika stöden inom varje enskilt medlemsland är dock en problematisk historia. Landsbygdsprogrammet skiljer sig nämligen mycket åt mellan medlemsländerna. Vissa regler och villkor beslutas på EU nivå och är därav gemensamma medan andra fastställs på nationell nivå. Varje enskilt land får välja vilka åtgärder som de vill anamma samt hur åtgärderna ska utformas. Bidrag för investeringar behöver därmed inte vara ett stödpaket utan kan vara uppdelade och ligga under flera olika stöd. Dessutom finns inte medlemsländernas olika investeringsstöd sammanställda inom EU utan dessa måste sökas efter hos ländernas olika departement och myndigheter.

För att visa på skillnaderna inom investeringsstödens utformning samt visa på hur stödet kan se ut och påverka den enskilde jordbrukaren jämförs i denna rapport några länders investeringsstöd. Sverige, Finland och Danmark²⁰ är de länder vars investeringsstöd analyseras och jämförs i detta avsnitt.

²⁰ I Danmark finns bidrag för investeringar uppdelat under olika stödpaket.

3.9.1 Sverige

I Sverige beviljas investeringsstöd endast för fasta investeringar. Med fasta investeringar avses anläggningar för att exempelvis förbättra företagets konkurrensförmåga, underlätta diversifiering, behålla eller skapa sysselsättning, förbättra natur- och kulturmiljö, livsmedelshygien eller djur- och arbetsmiljö. Det enda undantaget är att stöd även kan lämnas för myllningsaggregat till stallgödsel. Stödet uppgår till högst 30 % av investeringskostnaderna för planerade investeringar. Det högsta stödbeloppet är 51 076 euro per företag under en period om fyra år. I norra Sverige (mål 1 området) är dock stödbeloppet högre och uppgår enligt följande;

- Mål 1 södra delen (Västernorrlands och Jämtlands län plus delar av Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län): 40 % och 127 691 euro i kustområdet samt 50 % och 85 127 euro i inlandet.
- Mål 1 norra delen (Västerbottens och Norrbottens län): 35 % och 85 127 euro i kustområdet samt 50 % och 85 127 euro i inlandet.

Om det beräknade stödbeloppet är lägre än 1 596 euro beviljas inget stöd. Ett krav för beviljat stöd är att stödtagaren ska ha sin huvudsakliga sysselsättning och inkomst från företaget och företaget ska vara ekonomiskt livskraftigt. Stödet medges endast om minimikraven för miljö, djurskydd och livsmedelshygien uppfylls.

3.9.2 Finland

Finlands inriktning på investeringsstödet skiljer sig från det svenska stödet. Investeringsstödet i Finland täcker upp fler områden och erbjuder jordbrukarna flera alternativ att välja mellan. Huvudregeln är att stödet beviljas i form av räntestöd på lån och i vissa fall kan man dessutom få bidrag. Beroende på objektet varierar lånets maxibelopp mellan 50 och 80 % och bidragets maxibelopp mellan 15 och 60 % av de stödberättigande kostnaderna. Till skillnad från Sverige är investeringsstödet enhetligt i hela landet, men för jordbrukare som inte fyllt 40 år och som inlett driften på gårdbruksenheten för högst fem år sedan kan nivån på stödet i vissa fall vara högre. En förutsättning för beviljat stöd är att stödtagaren har en gård och att inkomsterna från denna har en väsentlig betydelse för stödtagarens försörjning samt att företaget är livskraftigt. Stödet lämnas endast om villkoren i bestämmelserna om naturmiljö, djurens välbefinnande och hygienförhållanden uppfylls. I Finland kan stöd bland annat beviljas för följande ändamål:

- Investeringar i ladugårdar för mjölkkor och köttdjur
- Grundlig reparation av svinstallar
- Byggnadsinvesteringar inom broiler- och kalkonproduktion samt byte till trivselburar för äggproduktion
- Byggnadsinvestering i fårstallar samt anskaffning av avelsfår
- Anskaffning av nötkreatur för avel inom nötproduktion baserad på dikor
- Investeringar inom hästhållning
- Bygga, reparera och utvidga utrymmen för förvaring av foder och gödselstäder samt installera större burar i enlighet med djurskyddslagen inom pälsdjursuppfödning
- Investeringar inom biodling
- Miljöinvesteringar såsom gödselstad
- Investeringar för utrustning för förvaring och förbränning av döda djur
- Byggnader och lösöre inom trädgårdsodling
- Investeringar av maskiner på gårdsbruksenheter
- Markförvärv

3.9.3 Danmark

I Danmark kan jordbrukare få bidrag för investeringar vars syfte är att göra jordbruksprodukter mer konkurrenskraftiga samt för att skapa möjlighet för att utveckla och förbättra dessa. Stöd beviljas för nybyggnationer och ombyggnationer av anläggningar, nya maskiner och utrustning. Stöd kan även för detta ändamål medges för konsulenter, ingenjörer och rådgivare. Stödet uppgår normalt till 17 % av den stödberättigandes investering, men i utkantsområden kan dock stödet uppgå till 25 %. Stödet lämnas för investeringar som uppgår till ett belopp med högst 2 680 929 euro. I Danmark finns det även möjlighet att söka stöd för innovativa projekt. Därigenom beviljas stöd till nya maskiner och ny utrustning, utgifter för installation av dessa samt utgifter för konsulenter, ingenjörer och rådgivare. Stödet till innovativa projekt uppgår normalt till 40 % av stödtagarens investering.

3.9.4 Skillnader mellan Sverige, Finland och Danmark

Till skillnad mot Sverige kan jordbrukare i Finland få stöd för investeringar i nya maskiner samt för reparationer och utvidgningar av stallar. Dessutom utgår stöd för anskaffning av avelsdjur. I Danmark utgår även där stöd för investeringar i nya maskiner och utrustning. I detta avseende har de svenska jordbrukarna inte samma möjligheter. Genomförandet av bland annat investeringsstöd inom ramen för olika EU-länders landsbygdsprogram innehåller utformningar som riskerar att ge olika konkurrenssituationer. En genomgång av tillämpningen i flera EU-länder behövs dock för att kunna dra avgörande slutsatser och kan bli aktuellt när det nya landsbygdsprogrammet börjar tillämpas i EU från och med 2007. I sammanhanget kan det vara intressant att bedöma stödets relativa storlek t.ex. totalt stödbelopp ställt i relation till jordbrukets intäkter i de olika EU-länderna. Uppgifter baserade på hittillsvarande tillämpning tyder på att investeringsstöden i Finland varit relativt sett högre än i Sverige.

4 Slutsatser

Jordbrukarna i EU:s medlemsländer påverkas i kostnadshänseende i varierande utsträckning av både nationell skattelagstiftning och lagstiftning på EU-nivå. Det varierar för de olika produktionsmedlen vilket land som har högst respektive lägst påverkan till följd av skattenivåer, avgiftsuttag etc. Nedan summeras de resultat som framkommit för kostnader relaterade till jordbrukets användning av de produktionsmedel som studerats i denna rapport.

Sveriges genomsnittliga dieselpris var år 2005 högre än det genomsnittliga priset i EU-25. Skatterna på diesel som jordbrukarna betalar varierar avsevärt mellan medlemsländerna och har stor inverkan på enhetskostnaden. Tjeckien och Polen är de länder som har de högsta skatterna på diesel för jordbrukare. Även om Sveriges skatt på diesel är den femte högsta inom EU så är skillnaden upp till Tjeckien ungefär 160 euro/1 000 liter dvs. ungefär 90 % högre skatt. Priset på eldningsolja i Sverige 2005 låg under det genomsnittliga priset i EU-25 och var bland de lägsta i EU. Även skattenivåerna på eldningsolja är vitt spridda från 403 euro/1 000 liter som högst till 0 euro/1 000 liter som lägst. Sveriges skattenivå är låg i förhållande till de högsta skattenivåerna i EU. Dock har 13 länder lägre skatt. På sikt kan de länder som idag inte har några skatter på diesel och eldningsolja komma att införa sådana enligt EU:s lagstiftning och skatteskillnaderna kommer således att jämnas ut. Enhetskostnaden för de svenska jordbrukarna vad gäller diesel och eldningsolja ligger för närvarande något över respektive något under EU:s genomsnittliga enhetskostnader uträknade som enhetsmedelvärden.

Sverige hade år 2005 ett genomsnittligt pris på elektricitet som var lägre än EU:s genomsnittliga pris. Skattenivån på elektricitet som används i det svenska jordbruket är det lägsta jämfört med övriga länder som har skatt på elektricitet. Det finns emellertid elva länder som inte har någon skatt alls på elektricitet och jämfört med dem har givetvis Sverige sämre konkurrensvillkor. Elektriciteten i dessa elva länder kommer dock på sikt beskattas enligt EU:s lagstiftning.

Handelsgödsel, bekämpningsmedel och jordbruksfordon beskattas inte i de flesta EU-länder. Endast Sverige och Danmark har skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Nederländerna och Belgien har avgiftssystem för handelsgödsel och Belgien har även ett för bekämpningsmedel. Dessa högre kostnader som övriga EU-länder inte har, riskerar ge sämre konkurrensvillkor för de enskilda jordbrukarna i Sverige. Jordbruksfordon är skattemässigt inte någon betungande del för EU:s jordbrukare.

Problematiken med att få jämförbart underlag medför svårigheter att få en riktig och tydlig bild av hur nivåerna på arbetskraftskostnaden ser ut i de olika medlemsländerna. Utifrån de uppgifter som samlats in har Sverige, i likhet med Danmark, en hög arbetskraftskostnad. Sverige har bland de högsta arbetsgivaravgifterna inom EU medan Malta och Cypern har de lägsta. Arbetsgivaravgifterna varierar emellertid mycket mellan EU:s medlemsländer.

Sverige har lägre priser på jordbruksmark än bland annat Danmark, Nederländerna, Storbritannien och Irland. Prisvariationerna är dock stora i Sverige och i slättbygderna är priserna relativt höga även i ett EU-perspektiv. Inom EU beskattas jordbruksmark i tio länder²¹. Sverige och flertalet andra EU-länder har inga skatter på jordbruksmark och det innebär en konkurrensfördel gentemot de länder där jordbrukare betalar skatt.

---

²¹ För Belgien, Cypern, Malta, Slovakien och Spanien saknas uppgift om skatt på jordbruksmark.

Vad gäller investeringsstöd har de finländska jordbrukarna i jämförelse med de svenska och danska fler stödalternativ att välja mellan. I Sverige beviljas endast stöd för fasta anläggningar medan stöd i Finland kan lämnas för inköp av avelsdjur. Att stödalternativen är fler i Finland ger jordbrukarna där en konkurrensfördel gentemot sina två nordiska grannar. I 2007 års Landsbygdsprogram ges inte längre möjligheten för jordbrukare inom EU att söka stöd för inköp av djur. Därmed försvinner en konkurrensfördel som Finland haft gentemot Sverige.

Generellt sett är det inte genomgående länderna i EU-15 som har de högsta priserna och skatterna utan flera av de länder som blev medlemmar 2004 har höga enhetskostnader för en del produktionsmedel. Överlag finns det stora variationer mellan ländernas pris- och skattenivåer för varje produktionsmedel.

De tydligaste konkurrensnackdelarna för de svenska jordbrukarna är skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Även arbetskraftskostnaden i Sverige är på en hög nivå jämfört med övriga EU-länder. Enhetskostnaden för diesel efter beaktande av skatteuttag placerar Sverige något över EU:s genomsnitt. För övriga produktionsmedel som täcks in i rapporten framträder inte Sverige som ett land med genomgående höga priser och skatteuttag. Jordbruksmark framstår som en produktionsfaktor där Sverige har en konkurrensfördel gentemot många länder inom EU, eftersom Sverige inte har någon skatt på jordbruksmark i kombination med inte lika höga markpriser som flera av länderna i EU-15. Både vad gäller elektricitet och eldningsolja har Sverige en enhetskostnad som ligger lägre än den genomsnittliga enhetskostnaden inom EU.

EU är ett frihandelsområde som grundas på i princip fri rörlighet över medlemsländernas gränser för varor, tjänster, personer och kapital. På EU:s inre marknad ökar den ekonomiska integrationen mer och mer och skillnader mellan medlemsländerna i skatter, avgifter m.m. hamnar därmed i fokus när konkurrenskraft diskuteras och bedöms också på jordbruks- och livsmedelsområdet. Rapporten tar upp situationen 2005 i den mån det har lyckats inhämta relevanta uppgifter för de olika medlemsländerna. Det alltmer ökande ekonomiska samarbetet och växande gränsöverskridande företag gör det fortsatt viktigt att göra jämförande studier. Som framgår av rapporten finns det också övergripande EU-beslut som avser att öka harmoniseringen av en del skatter m.m. i EU samtidigt som de enskilda EU-länderna fortfarande har viss frihet att fatta nationella beslut. Det finns således skäl att uppdatera utvecklingen efterhand och ytterligare produktionsmedel kan också visa sig bli intressanta att jämföra. I detta sammanhang kan det även bli aktuellt att analysera fler stödformer som finns i EU bland annat startstöd.

Rapporten visar att jämförelser mellan länder kan visa sig bli mycket mångfasetterade. Det finns många olika produktionsinriktningar, produktionen bedrivs under olika förhållanden, företagen är olika stora och använder olika mängder med produktionsmedel osv. Vilka jordbrukare i Sverige som förlorar eller vinner på de skillnader i beskattning, avgifter m.m. som finns mellan Sverige och andra länder måste därför baseras på exempel med exakta förutsättningar. I sammanhanget kan det också behöva beaktas vilka jordbrukare i andra EU-länder som är huvudkonkurrenter till svenska jordbrukare med en viss produktionsinriktning.

För att exemplifiera hur en jämförelse kan falla ut och initiera fler sådana jämförelser följer nedan en sammanställning som avser att visa de skillnader i skatter, avgifter m.m. som kan beräknas existera vid jämförelse av svenskt och danskt jordbruk inriktat på växtodling och baserat på de produktionsmedel m.m. som studerats närmare i denna rapport. Vardera företaget har 200 ha åker och odlar höstvet, korn, höstraps, ärter, sockerbetor samt har viss areal i träda och egen spannmålstork med kapacitet för 1 000 ton. Grödsammansättning och insatserna av produktionsmedel har antagits vara lika dvs. bördighet och växtskyddsförhållanden m.m. antas vara likvärdiga. Exemplet kan närmast representera en jämförelse mellan Skåne och närliggande danska odlingsområden. Skillnader i arbetsgivareavgifter för arbetskraft har inte tagits med då det råder stora skillnader i skattesystemens utformning och jämförelser visar att de faktiska enhetskostnaderna för lejd arbetskraft i jordbruket ligger nära varandra i Sverige och Danmark.

Tabell 13. Sammanställning av skatter och avgifter enligt gårdsexemplet, euro

Produktionsmedel	Sverige	Danmark	Resultat
Diesel	2 767	516	Lägre skatt i Danmark
Eldningsolja	814	455	Lägre skatt i Danmark
Elektricitet	6	132	Högre skatt i Danmark
Handelsgödsel	4 066	0 *	Lägre skatt i Danmark
Bekämpningsmedel (växtskydd)	726	3 994	Högre skatt i Danmark
Jordbruksfordon	0	0	Ingen skatt i något av länderna
Jordbruksmark	0	8 140	Endast Danmark har skatt

* Det antas i exemplet att jordbrukaren inte behöver betala någon avgift i Danmark dvs. gården har följt gödselräkenskaperna och därmed kunnat få avgiftsbefrielse. Restriktioner för kvävetillförseln kan påverka t.ex. spannmålens proteininnehåll, vilket dock inte värderats i den gjorda sammanställningen.

Källa: Hushållningssällskapet 2005 (Skåne och Halland), SLU (Agriwise), Lantmännen, Kemikalieinspektionen, Skatteministeriet och Dansk Landbruksrådgivning, Landscentret.

Av den aktuella jämförelsen framgår att det finns tydliga skillnader i båda riktningarna vid jämförelsen med Danmark. Mest markant är de högre skatterna i Sverige på diesel och handelsgödsel medan det motsatta råder för växtskyddsmedel och jordbruksmark.

5 Källförteckning

5.1 Diesel och eldningsolja

Land	Pris ^{a)}	Skatt ^{b)}
Belgien	Oil Bulletin	Belgian Customs and Excise Department
Cypern	Oil Bulletin	Departement of Customs and Excise & Excise Duty Tables
Danmark	Oil Bulletin	Skatteministeriet & Danske Maskinstationer
Estland	Oil Bulletin	Ministry of Finance of the Republic of Estonia & Excise Duty Tables
Finland	Oil Bulletin	Ministry of Finance – Tax Departement, Tullverket, Excise Duty Tables & Vero Skatt
Frankrike	Oil Bulletin	Direction Générale des Douanes et Droits Indirects, Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie & Excise Duty Tables
Grekland	Oil Bulletin	Ministry of Economy and Finance – Directorate General of Customs and Excise & Excise Duty Tables
Irland	Oil Bulletin	Departement of Finance, Irish Tax and Customs & Excise Duty Tables
Italien	Oil Bulletin	Agenzia della Dogane Amministrazione Autonoma Monopoli di Stato & Excise Duty Tables
Lettland	Oil Bulletin	Ministry of Finance & Excise Duty Tables
Litauen	Oil Bulletin	Ministry of Finance of the Republic of Lithuania, Rådets Direktiv 2004/74/EG & Excise Duty Tables
Luxemburg	Oil Bulletin	Direction des Douanes et Accises & Excise Duty Tables
Malta	Oil Bulletin	Departement of Customs (Excise Duty Act) & Excise Duty Tables
Nederländerna	Oil Bulletin	Ministerie van Financiën & Excise Duty Tables
Polen	Oil Bulletin	Excise Tax Departement in Ministry of Finance, Rådets Direktiv 2004/74/EG & Excise Duty Tables
Portugal	Oil Bulletin	Ministério das Finanças e da Administração Pública & Excise Duty Tables
Slovakien	Oil Bulletin	Departement of Indirect Taxes, Ministry of Finance of the Slovak Republic & Excise Duty Tables
Slovenien	Oil Bulletin	Ministry of Finance (Taxation in Slovenia), Excise Duty Act & Excise Duty Tables
Spanien	Oil Bulletin	Ministerio de Economía y Hacienda
Storbritannien	Oil Bulletin	HM Revenue and Customs & Excise Duty Tables
Sverige	Oil Bulletin	Skatteverket & Excise Duty Tables
Tjeckien	Oil Bulletin	Czech Customs Administration (Act on Excise Duties), Ministry of Finance & Excise Duty Tables

Tyskland	Oil Bulletin	Bundesministerium der Finanzen & Excise Duty Tables
Ungern	Oil Bulletin	Ministry of Finance & Excise Duty Tables
Österrike	Oil Bulletin	Bunderministerium für Finanzen & Excise Duty Tables

a) Oil Bulletin, utgiven och sammanställd av EU-kommissionen.

b) Excise Duty Tables (juli 2006), utgiven och sammanställd av EU-kommissionen

5.2 Elektricitet

Land	Pris	Skatt
Belgien	Eurostat	Belgian Customs and Excise Departement & Excise Duty Tables
Cypern	Eurostat	Departement of Customs and Excise
Danmark	Eurostat	Skatteministeriet
Estland	Eurostat	Ministry of Finance of the Republic of Estonia
Finland	Eurostat	Tullverket & Excise Duty Tables
Frankrike	Eurostat	Direction Générale des Douanes et Droits Indirects & EDF entreprises
Grekland	Eurostat	Ministry of Economy and Finance – Directorate General of Customs and Excise
Irland	Eurostat	Irish Tax and Customs & Rådets Direktiv 2003/96/EG
Italien	Eurostat	Agenzia della Dogane Amministrazione Autonoma Monopoli di Stato
Lettland	Eurostat	Ministry of Finance & Excise Duty Tables
Litauen	Eurostat	Ministry of Finance of the Republic of Lithuania & Rådets Direktiv 2004/74/EG
Luxemburg	Eurostat	Direction des Douanes et Accises
Malta	Eurostat	Departement of Customs – Excise Duty Act & Excise Duty Tables
Nederländerna	Eurostat	Ministerie van Financiën
Polen	Eurostat	Excise Tax Departement in Ministry of Finance & Excise Duty Tables
Portugal	Eurostat	Ministério das Finanças e da Administração Publica & Rådets Direktiv 2003/96/EG
Slovakien	Eurostat	Departement of Indirect Taxes
Slovenien	Eurostat	Ministry of Finance (Taxation in Slovenia) & Excise Duty Tables
Spanien	Eurostat	Ministerio de Economía y Hacienda
Storbritannien	Eurostat	HM Revenue and Customs
Sverige	Eurostat	Skatteverket
Tjeckien	Eurostat	Ministry of Finance & Rådets Direktiv 2004/74/EG
Tyskland	Eurostat	Bundesministerium der Finanzen & Excise Duty Tables

Ungern	Eurostat	Ministry of Finance
Österrike	Eurostat	Bunderministerium für Finanzen

5.3 Handelsgödsel och bekämpningsmedel

Land	Pris	Skatt
Belgien	-	Belgian Customs and Excise Departement & SOU 2003:9
Danmark	-	Skatteministeriet, SOU 2003:9 & Jordbruksverket (Merkostnader och mervärden i svenskt jordbruk)
Estland	-	Ministry of Environment
Finland	-	Ministry of Finance – Tax Departement & SOU 2003:9
Frankrike	-	Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie
Irland	-	Irish Tax and Customs
Italien	-	Agenzia della Dogane Amministrazione Autonoma Monopoli di Stato
Litauen	-	State Tax Inspectorate
Luxemburg	-	Direction des Douanes et Accises
Nederländerna	LEI Wageningen UR	Ministerie van Financiën & SOU 2003:9
Polen	Institute of Agricultural and Food Economics NRI	EU Kommissionen - Structures of the Taxation Systems in the European Union: 1995-2004
Portugal	-	Ministério das Finanças e da Administração Publica
Slovakien	-	Department of Indirect Taxes
Slovenien	-	Ministry of Finance (Taxation in Slovenia)
Spanien	Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentacion	-
Storbritannien	-	HM Treasury & HM Revenue and Customs
Sverige	Lantmännen	Skatteverket
Tjeckien	-	Ministry of Finance – Departement of Real Estate Property Tax
Tyskland	-	Federal Ministry of Food, Agriculture and Consumer Protection
Ungern	-	Ministry of Finance
Österrike	Agrarmarkt (Marktbericht 2006)	Austria Chamber of Agriculture for Lower Austria – Section Taxes and Laws & SOU 2003:9

5.4 Arbetskraft

Land	Pris	Skatt
Belgien	-	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Cypern	-	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Danmark	Gartneri-Land-og Skovbrugets Arbejdsgivere (GLS-A)	Skatteministeriet
Estland	Statistics Estonia	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Finland	-	Vero Skatt & LPA (www.lpa.fi)
Frankrike	-	Conseil D`analyse Économic
Grekland	-	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Irland	-	Irish Tax and Customs
Italien	-	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Lettland	CBS of Latvia	Ministry of Finance
Litauen	Statistikos Departamentas	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Luxemburg	Le Portail des Statistiques du Luxembourg	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Malta	-	Inland Revenue Malta
Nederländerna	Centraal Bureau voor de Statistiek	Belastingdienst
Polen	Ministry of Agricultural and Rural Development (MARD)	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004) & Baltic Accountants and Consultants
Portugal	-	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Slovakien	-	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Slovenien	-	Taxation in Slovenia
Spanien	Institution Nacional de Estadística	Agencia Tributaria & Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales
Storbritannien	-	HM Revenue and Customs
Sverige	Hushållningssällskapet 2005	Skatteverket
Tjeckien	Czech Statistical Office	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Tyskland	Federal Statistical Office	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
Ungern	Hungarian Central Statistical Office – Agricultural and Environment Statistics Departement	Ministry of Finance

Österrike	-	EU Kommissionen (Structures of the Taxation System in EU: 1995-2004)
-----------	---	--

5.5 Jordbruksfordon

Land	Pris	Skatt
Danmark	Dansk Landbruksrådgivning, Landscentret	Skatteministeriet
Estland	-	Ministry of Finance of the Republic of Estonia
Frankrike	-	Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie
Grekland	-	EU Kommissionen (Inventory of Taxes in the EU (2003))
Irland	-	Revenue Dublin South County VRT
Italien	-	EU Kommissionen (Inventory of Taxes in the EU (2003))
Litauen	-	State Tax Inspectorate
Luxemburg	-	Administration de Douanes et Accises
Nederländerna	-	Ministerie van Financiën
Portugal	-	Ministério das Finanças e da Administração Publica
Spanien	-	EU Kommissionen (Inventory of Taxes in the EU (2003))
Storbritannien	-	Directgov
Sverige	Maskinkalkyl Gruppen – Malmöhus (Maskinkostnader 2005)	Skatteverket
Tjeckien	-	Ministry of Finance – Departement of Real Estate Property Tax
Tyskland	-	Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz
Ungern	-	Ministry of Finance
Österrike	-	Chamber of Agriculture for Lower Austria – Section Taxes and Laws

5.6 Jordbruksmark och byggnader för jordbruksändamål

Land	Pris	Skatt
Danmark	Landscentret	Skatteministeriet & Dansk Landbrug (Landøkonomisk Oversigt 2005)
Estland	-	Ministry of Finance of the Republic of Estonia
Finland	Eurostat	Vero Skatt
Frankrike	Agra Europe (May 19 2006) no 2 208	Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie (French Taxation 2005)

Grekland	Ministry of Rural Development and Food	EU Kommissionen (Inventory of Taxes in the EU (2003))
Irland	Departement of Agriculture and Food	Irish Tax and Customs
Italien	INEA – Istituto Nazionale di Economia Agraria	EU Kommissionen (Inventory of Taxes in the EU (2003))
Lettland	Ministry of Agriculture	Ministry of Finance
Litauen	Statistikos Departamentas	State Tax Inspectorate
Luxemburg	Le Portail des Statistiques du Luxembourg	Administration de Douanes et Accises
Nederländerna	Centraal Bureau voor de Statistiek	Ministerie van Financiën
Polen	Institute of Agricultural and Food Economics NRI	Ministry of Finance (Tax Information Bulletin 2004)
Portugal	-	Ministério das Finanças e da Administração Publica
Slovakien	-	Ministry of Finance
Slovenien	Eurostat	Taxation in Slovenia
Spanien	-	Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentacion
Storbritannien	Agra Europe (7 July 2006) & Departement for Environment, Food and Rural Affairs (DEFRA)	Departement for Environment, Food and Rural Affairs (DEFRA)
Sverige	Statens Jordbruksverk	Skatteverket
Tjeckien	-	Ministry of Finance – Departement of Real Estate Property Tax
Tyskland	Federal Statistical Office	Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz
Ungern	Research Institute for Agricultural Economics	Ministry of Finance
Österrike	-	Chamber of Agriculture for Lower Austria – Section Taxes and Laws

5.7 Investeringsstöd

Land	
Danmark	Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Finland	Jord- och skogsbruksministeriet, www.lande2000.fi
Sverige	Statens Jordbruksverk

Jordbruksverkets rapporter 2006

1. Bioenergi – *ny energi för jordbruket*
2. Sveriges utrikeshandel med jordbruksvaror och livsmedel 2002–2004
3. Betesmarkerna efter 2003 års jordbruksreform – *hot och möjligheter*
4. Miljöeffekter av träda och olika växtföljder – *rapport från projektet CAP:s miljöeffekter*
5. Översyn av känsliga områden enligt nitratdirektivet
6. Tio år i EU – *effekter för konsumenterna*
7. Returförpackningsutredningen
8. Kostnader för hanteringen av olika EG-stöd finansierade från EG:s jordbruksfond 2005
9. En översyn av lagstiftningen om bisjukdomar – *förslag till hur bekämpningen av bisjukdomar ska bedrivas*
10. Kulturhistoriska bidrag och särdrag – *uppföljning och utvärdering av miljöersättningen till natur- och kulturmiljöer*
11. Marknadsöversikt – *Etanol, en jordbruks- och industriprodukt*
12. Marknadsöversikt – *bananer*
13. Marknadsöversikt – *bearbetade jordbruksvaror (icke bilaga I)*
14. Blommande mångfald – *verksamhetsberättelse för POM 2005*
15. Jordbruksverkets foderkontroll 2005 – *Feed control by the Swedish Board of Agriculture 2005*
16. Marknadsöversikt – *vin*
17. Entreprenörskap på landsbygden – *en översikt av internationell forskning*
18. Samhällsekonomiska effekter av ett omfattande utbrott av mul- och klövsjuka i Sverige – *en studie av sannolika följder*
19. Miljöutbildning och rådgivning för jordbrukare – *rapport från en statistisk undersökning genomförd våren 2006*
20. Effekter av KULM-rådgivning
21. Marknadsöversikt, *Biodiesel – ett fordonsbränsle på frammarsch?*
22. Jämställdhetsindikatorer för livsmedels- och landsbygdspolitiken
23. Sveriges utrikeshandel med jordbruksvaror och livsmedel 2003–2005
24. Utredning om utsädespotatis – *krav på utskiftning av utsäde – begränsning av rätten att saluföra utsäde*
25. Kompetensutveckling av lantbrukare inom miljöområdet – *verksamhetsåret 2005*

Rapporten kan beställas från
Jordbruksverket,
551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
Fax 036 34 04 14
E-post: jordbruksverket@sjv.se
Internet: www.sjv.se

ISSN 1102-3007
ISRN SJV-R-06/26-SE
SJV offset, Jönköping, 2006
RA06:26